

Uredništvo: uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 ltr, za ino-
zemstvo 31.50 ltr. — Ček. rač. Ljub-
ljana 10.650 za naročnino in 10.394
za inserate. — Izključno zastopstvo
za vse tase in Italije in inozemstva
UPI S. A. Milano.
Rokopisov ne vračama.

SLOVENE

FEBRUAR 1944

17

CETRIEK

Das harte Ringen im Osten

Zahlreiche Feindangriffe abgewiesen - Die britische Schandtat gegen die Abtei von Cassino - 48 Bomber bei erneutem Terrorangriff auf Berlin vernichtet

Aus dem Führerhauptquartier, 16. Februar. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Südöstlich Kriwoi Rog wiesen unsere Truppen zahlreiche feindliche Angriffe in harten Kämpfen ab und bereinigten im Gegenangriff mehrere Einbruchsstellen.

Westlich Tscherkassy und östlich Schaschkoff wurden in völlig verschlammten Gelände der zähe feindliche Widerstand gebrochen, heftige Gegenangriffe abgewehrt und unser Angriff weiter vorgetragen.

Im Nordabschnitt der Ostfront scheiterten südlich Staraja Russa, zwischen Ilmen- und Peipus-See und bei Narwa stärkere örtliche Angriffe der Bolschewisten, mehrere eigene Angriffsunternehmungen wurden mit Erfolg durchgeführt.

Bei den Kämpfen im mittleren Frontabschnitt zeichnete sich Hauptmann Rade als Führer eines Sturmgeschützverbandes besonders aus.

In Italien verlief der gestrige Tag bei beiderseitiger Späh- und Stosstruppentätigkeit ohne grössere Kampfhandlungen. Örtliche feindliche Vorstöße wurden abgewiesen.

Das ehrwürdige Banwerk der Abtei von Cassino, das, wie gestern gemeldet, durch die feindliche Luftwaffe angegriffen wurde, obwohl sich in ihm und in der näheren Umgebung kein deutscher Soldat befand, ist grösstenteils zerstört und niedergebrannt. Die Ruinen sind nunmehr in die deutsche Verteidigungsfront einbezogen worden.

Die deutsche Luftwaffe griff mit Kampfu-Schlachtfliegern in den Abendstunden des gestrigen Tages und in der vergangenen Nacht Schiffssammlungen und das Hafengebiet von Anzio und Nettuno mit guter Wirkung an. Ein Zerstörer und vier Frachtschiffe mit 19000 BRT wurden durch Volltreffer beschädigt, mehrere Betriebsstoff- und Materiallager vernichtet und Truppenunterkünfte in Brand geworfen.

In den Abendstunden des 14. Februar griffen feindliche Bomber abermals Rom an.

Britische Flugzeuge führten in der vergangenen Nacht erneut einen Terrorangriff auf die Reichshauptstadt. Sie warfen bei bedecktem Himmel auf verschiedene Stadtteile eine grosse Anzahl von Spreng- und Brandbomben, die Schäden in Wohnvierteln, an Kulturbauten, Kirchen und Krankenhäusern verursachten. Die Bevölkerung hatte Verluste. Trotz ungünstiger Abwehrbedingungen vernichteten Luftverteidigungskräfte nach bisher noch unvollständigen Meldungen 48 Terrorbomber.

Einige feindliche Flugzeuge warfen Bomben auf Orte im rheinisch-westfälischen Gebiet.

Opatija Monte Cassino bombardirana

Južna Italija, 15. febr. DNB. Cesar svet ni smatral za možno, to je vendar postalo dejstvo. Potem ko se 13. februarja objavili z letaki: »Prišel je trenutek, ko moramo usmeriti svoje topove na sam samostan,« so angleške čete v ponedeljek pričele z brezobzirnim bombardiranjem svetovno znane opatije Monte Cassino. S tem so odgovorne za uničenje enega največjih kulturnih spomenikov, za zibelko benediktinskega reda, za vzgojvališče, slavno zaradi gojitve znanosti.

Benediktinska opatija Monte Cassino, ki jo je l. 529. osnoval Benedikt iz Nursije, je matični samostan vsega zahodnega sveta. Njeni arhivi in knjižnice predstavljajo za zahodno kulturo nenadomestljive vrednosti.

Cepprav leži samostan na važnem strateškem mestu, so se nemške čete ozirale na kulturno-zgodovinski značaj zgradbe, ki je niso uporabljale niti kot obrambno napravo niti kot opazovalnico.

Monte Cassino ni prišel v zgodovino le kot mesto verskega življenja in kot zibelka benediktinskega reda, temveč predstavlja obenem častitljiv spomenik evropskega duha, ki se je stvaril iz srečanja nordijskih narodov z duševnimi zakladi antika. Monte Cassino je eden izmed onih krajev, kjer se je vršilo stapljanje med staro dobo in srednjim vekom, med jugom in severom, med helensko-rimskim in germanskim duhom. V njem je pisal Longobard Pavel Warnefried, nazvan Paulus Diaconus, visok svetovalec Karla Velikega, svojo Historio Langobardorum. Opatija je leta 1899. proslavila njegov spomin s tem, da je osnovala novo Bibliotheca Paulina, znanstveno zgodovinsko knjižnico, v kateri so posebno številno zastopane nemške publikacije.

Največja duhovna sila, ki je šla skozi Monte Cassino, je bil Tomaž Akvinski.

Na zgodovino opatije so v zgodnjem srednjem veku zelo vplivali Longobardi iz Beneventa. Kasneje so stopili na njihovo mesto cesarji. Samostan je dolgo nosil ime cesarske opatije.

Samostanska zgradba, ki jo obdaja velik četrkotnik strmo padajočih zunanjih zidov, je v dobi baroka dobila lice gradu. V notranjosti so tri lepa dvorišča, ki so med seboj zvezana z arkadami. Na najvišjem mestu hriba se dviga krasna bazilika, ki je obdana z granitnimi stebri starega Apolonovega templja, ki je že v starem veku gledal od tu v dolino. Velikega umetniškega pomena so predvsem kripti, velika obednica in pa galerija slik. Cepprav je bil Monte Cassino zaradi raznih požarov, vojn in zlasti zaradi potresa l. 1349. ponovno poškodovan, so se vendar ohranili tudi pomembni spomeniki iz zgodnjega srednjega veka.

Ko so bili boji z izkrcanimi četami severoameriškega generala Clarka v neapeljski ravnini še v polnem teku, se je pojavil pred vrati Monte Cassina nek nemški častnik, ki je izrazil pripravljenost nemške vojske, da spravi premične umetniške in kulturne vrednote stare opatije na varno. Predlog je bil sprejet.

Samostanski arhiv, ki obsega 2000 kodeksov in 4000 pergamentov, knjižnica s svojimi 100.000 zvezki in 252 inkunabilami, slike in ostale umetnine so bile naložene na tovrstne avtomobile in prepeljane v Rim na varno. Med temi dragocennostmi so bili veliki zgodovinski zakladi, ki so nam ostali ohranjeni od raznih Tacitovih in Ciceronovih del, za katerih rešitev se moramo zahvaliti prav Monte Cassinu. Ob vzoju Angleskega gradu v Rimu

Trdovratni boji na vzhodu

Številni sovražni napadi odbiti - Angleško sramotno dejanje proti opatiji Cassino - 48 bombnikov ob ponovnem strahovalnem napadu na Berlin uničenih

Führerjev glavni stan, 16. febr. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Jugovzhodno od Krivega Roga so odbile naše čete v hudih bojih številno sovražne napade in očistile v protinapadu več vdornih mest.

Zahodno od Čerkasov in vzhodno od Zaskova je bil na popolnoma zamotvirjenem ozemlju zlomljen žilav sovražnikov odpor, srđiti protinapadi odbiti ter je naš napad napredoval.

Na severnem odseku vzhodnega bojišča so se izjavili južno od Staraje Ruse, med Ilmenskim in Pej-puskim jezerom in pri Narvi močni krajevni boljševiški napadi, več lastnih napadalnih nastopov pa je bilo z uspehom izvedenih.

Pri bojih na srednjem odseku se je posebno izkazal stotnik Rade kot poveljnik nekega oddelka oklepniškov.

V Italiji je potekel večerajšnji boj pri obojestranskem delovanju izvidniških in udarnih oddelkov brez večjih bojev. Krajevni sovražni sunki so bili odbiti.

Castiljiva zgradba eassinske opatije, ki so jo, kakor smo večeraj poročali, napadla sovražna letala, dasi v njej in njeni bližnji okolici ni bilo nobenega nemškega vojaka, je po večini razrušena in požgana. Razvaline so bile sedaj vključene v nemško obrambno črto.

Nemško letalstvo je večeraj v večernih urah in ponoči napadlo z oddelki bojnih in borbenih letal zbirališča tadij in luško področje Anzija in Nettuna z dobrim učinkom. Nek rusilec in 4 tovrstne ladje z 19.000 BRT so bili s polnimi pogodki poškodovani, več skladišč pogonskega goriva in materiala uničenih, četna bivališča pa zažgana.

V večernih urah dne 14. februarja so sovražni bombniki ponovno napadli Rim. Angleška letala so ponovno izvedla v pretekli noči strahovalni napad na prestolnico Nemčije. Pri oblačnem nebu so odvrгла na razne mestne okraje veliko število razdiralnih in zažigalnih bomb, ki so povzročile škodo v stanovanjskih okrajih, na kulturnih zgradbah, cerkvah in bolnišnicah. Prebivalstvo je imelo izgube. Navzile neugodnim obrambnim pogojem so uničile šele letalske obrambe po desletju še nepopolnih poročilih 48 terorističnih bombnikov.

Nekaj sovražnih letal je odvrгла bombe na kraje na rensko-westfalskem ozemlju.

Vitebsk - sovjetski prestiž

DNB. (PK). 16. febr. Res čudno je, da se v širokoustnem moskovskem propagandnem orkestru že nekaj dni ne oglašata fanfara Vitebsk. Kričavi, klič, ki se je pred tedni oglašal in donel skozi eter, je zamenjal opominjalec in mrk molk, ki zgleda nalik kletvi po svetani molitvi.

V istem razmerju, kot je sledil neneđen molk še pred tedni tako glasnemu kričanju moskovskih propagandistov, je tudi iz velikopoteznih nasprotikovih nastopov na nemškem vojaškem stebru Vitebsku postalo za sovražnika prav resno in do danes še nerešeno vprašanje prestiža.

Vitebsk, sovjetski prestiž, je postal od prve obrambne bitke pravo pokopalšče boljševiških divizij. Tlakovan je s hekatombami mrtvih in šestkratnim številom ranjenih, ob straneh obdan z grozovitim zidom stotin oklepnikov, katerih število se je od srede decembra hitro dvignilo na skoraj 1500.

Odmor, ki je bil med obema prvima obrambnima bitkama, je šele pokazal obseg ogromnih boljševiških izgub, in šele tedaj je bila razvidna ogromna zmaga nemških branilcev. Številke boljševiških izgub so postale gigantske. Smrt, kri in razbito gradivo se je držalo teh števil in je prislilo Moskvo k molku. Toda preko smrti, krvi in razbitih topov in oklepnikov se je vlekel nov val človeških teles in novih oklepnih brigad, ki so ga pripeljali iz ogromnega carstva ter ponovno vrgli proti Vitebsku, in to ne, da bi sčasoma kakor kapljice obrusili granitno skalo z neopaznim delom in jo potem zrušili, temveč da bi to storil s silovitostjo ogromnega viharja.

Iz močvirij pritiskajo boljševiki na dan k novi obrambni bitki. Tokrat jih je vabilo gmenje topovskega ognja, ki je bilo brez primere. Oklepniki so bili obnavljali sledili. Posadke oklepnikov so vedele za žalostno usodo svojih predhodnikov. To jih je hromilo. Samo strogi ukazi so premagali obnavljanje posadk,

Mirno presojanje v Berlinu

Berlin, 16. febr. V presojanju inozemskih senzacionalnih vesti o Finski ostajajo v Berlinu malobesedni in mirni. Govorice, po katerih so se finski politiki v Stockholmu informirali o načinu in obsegu pogojev, pod katerimi bi Finska ugnela ustavi svojo osvobodilno vojno, tukaj sicer zabeležujejo z zanimanjem, vendar pa brez najmanjšega razburjanja. Da je bivši finski ministri predsednik Paasikivi trenutno v Stockholmu, tako izjavljajo v berlinskih političnih krogih, je znano. Spravljanje njegove navzočnosti v zvezo z domnevanim iskanjem zvez, to pa prepričajo agitacijskim potrebam nasprotnikov. Pravilno presojanje položaja je po tukajšnjem gledanju možno zgolj z upoštevanjem elementov, ki so bili merodajni za finske odločitve od pričetka njenega boja za neodvisnost in svobodo. Če del sovražnega tiska meni, da je lahko govor o minimalnih zahtevah, ki jih bo Finska morala sprejeti, in če pri tem med drugim imenuje tudi »brezpogojno kapitulacijo«, pač ni težko uganiti, kako bodo na to reagirali za finsko usodo odgovorni krogi. Sicer pa menijo v Berlinu, da lahko mirno pričakujejo nadaljnji razvoj, kar okoliščine ne samo ukazujejo, temveč tudi kot upravičeno priporočajo.

Češi so odločno proti boljševizmu

Praga, 15. febr. Češki list »Večerny Česke Sloves« se bavi s poročilom »Exchange Telegraph« o seji londonskega »českega državnega sveta«, na kateri je govoril Beneš o slovanski federaciji, ki bi jo bilo treba ustanoviti ter je izjavil, da je za to dobil Stalinovo osebno privolitve. List piše, da so v inozemstvu pred leti mislili, da bo Beneš igral neko mednarodno politično vlogo. Toda kmalu so se prepričali, da sloni njegov položaj le na osebnih reklamah. Danes v inozemstvu dobro vedo, da je Beneš boljševik in s tem pomočnik Kremļa. Vsi Češi pa, tako piše list, morajo zato pred vsem svetom jasno izjaviti, da bo ves češki narod z vsemi silami, s katerimi razpolaga, delal proti boljševizmu, ker so Britanci in Severoamerikanci popolnoma nesposobni, da bi se uprli njegovim vedno večjim željam po oblasti. Delovanje bogataških sil obstaja le v tem, da priznavajo boljševizmu vedno nove ozemeljske zahteve.

Zaradi številnih notranjih razkrojavalnih pojavov je notranja moč Anglije in Združenih držav tako omajana, da tamkašnji oblastniki ne morejo ukazati svojim ljudstvom, naj prično z odporom proti boljševizmu. Pa tudi ako bi Britanci in Amerikanci to ho-

Strahovalni napad na Rim

Rim, 16. febr. Rimski radio poroča o novem strahovalnem napadu angloameriških letalcev na odprto mesto Rim naslednje podrobnosti: Danes dopoldne med 10. in 11. uro je napadlo veliko število sovražnih štirimotornih bombnikov v močnem lovskem spremstvu v več valovih Rim. Razdiralne bombe vseh kalibrov ter številne zažigalne bombe so padle v središče in predmestja. Celotni blok hiš so se porušili in pokopali pod seboj na stotine prebivalcev. Tudi več z rdečim križem označenih bolnišnic je bilo bombardiranih.

Vojna poročila iz Burme

Tokio, 16. febr. DNB. Vojna poročila iz Burme poročajo o vedno slabšem odporu 7. angloindijske divizije, ki je vzhodno od gorovja Mayu obkoljena. Japonske enote vedno bolj zožujejo obkrožitveni obroč in so stisnile dobro oborožene angleške čete z njih številnimi topovi, oklepniki in več sto tovrstnimi avtomobili na štiri kilometre dolgem in en kilometre širokem prostoru. Tako tej diviziji preostaja zgolj popolno uničenje ali predaja. Samo okoli 100 do 120 mož je pravčasno ušlo in sedaj bledijo na prostoru med reko Mayu in gorovjem. Toda tudi tam jih Japonci zasledujejo.

Papeško zavetišče v Rimu bombardirano

Rim, 16. febr. Pri novem napadu angloameriških strahovalnih letalcev na Rim so bile odvržene bombe tudi na papeško zavetišče, v katerem je našlo pribežališče na stotine evakuiranih žena in otrok. Takoj po prvih napadalnih valovih se je podala papeška komisija s papeževim nečakom knezom Karlom Pacellijem na čelu k zavetišču, vendar niso dosegli svojega cilja, ker so bila priletela nova gangsterska letala in v nizkem poletu s strojnimi obstreljevali prebivalstvo. Angloameriški letalski tolovaji so obstreljevali s strojnimi ognjem tudi nek vatikanski avto in ga resno poškodovali. Papeško zavetišče so bombe težko poškodovale in deloma porušile.

Argentinski zunanji minister odstopil

Stockholm, 16. febr. Reuter poroča, da so odstopili zunanji minister Gilbert ter notranji, prosvetni, pravosodni, poljedelski in minister za javna dela. Predsednik ni še sklenil ničesar zaradi odstopa teh ministrov.

Španija mora podati svoj obračun

Madrid, 16. febr. Takozvani »vladni« programe sovjetsko-španskih beguncev v Mehiki, ki je bil prioben v madridskem tisku, pomenljivo dopolnjuje čestitka, ki jo je bivši španski boljševiški kolovodja Negrin poslal Stalinu. List »Solidaridad Nacional« pripominja k temu, da ima Negrin popolnoma prav, če v svoji brzojavki Stalinu označuje bitko proti fašizmu kot nedovršeno. Tudi Španija, ki mora položiti račun o 32 mesecih rdečih zločinov, ne smatra boja proti komunizmu za dokončano. Španija bo ta račun do pare poravnala s tistimi, ki so bolj iz strahu kot sramote pobegnili v Mehiko.

Kratka poročila

Tokio. Kot nadaljnji ukrep za izvedbo razširjenega zakona o letalski zaščiti je določil notranji minister naslednjih 12 mest kot važnih za letalsko zaščito: Tokio, Yokohama, Kawasaki, Nagoya, Osaka, Kobe, Amagasaki, Moji, Kokura, Tohta, Yawata, Wakamatsu.

Vichy, 15. febr. Zaradi ojačenja obrambe francoske sredozemske obale in zaradi večje varnosti tamkaj nahajajočih se čet bodo po odredbi nemškega vojaškega poveljstva od 15. febr. dalje za sedem departamentov veljali enaki predpisi, kot obstojajo od premirja v severnem pasu. Ti departamenti so sledeči: Pyrenees-Orientales, l'Aude, l'Herault, Le Gard, Bouches-du Rhone, Var in Alpes Maritimes. V kratkem bodo objavljene izvršilne določbe k tem ukrepom, ki jih narekujejo zgolj vojaške potrebe.

Amsterdam, 15. febr. Poljska emigrantska vlada v Londonu je v terek objavila poročilo, v katerem pravi, da je moral zunanji minister poljske emigrantske vlade Stanislaw Mikolajczik odgoditi svoj obisk Washingtonu, ker je njegova prisotnost zaradi »važnih državnih poslov« v Londonu nujno potrebna.

Milan, 15. febr. Z ukazom vojnega ministra maršala Grazianija so bili vpoklicani pod orožje letniki 1922, 1923 in 1924. Oproščeni so le katoliški duhovniki in redovniki in teologi v zadnjih semestrjih, ki so se obvezali za duhovniški poklic, pripadniki republikanske narodne garde, republikanske policije, jetniške policije ter osebe, vpoklicane od nemških vojaških oblastev. V vojsko tudi ni treba onim, ki so bili že pred 1. februarjem uvrščeni v splošno delovno službo ter končno članom Malteskega reda, ako aktivno služijo v bolnišnicah.

teli, se ne bodo mogli zoperstaviti zmagovalnemu boljševizmu, ker so Angliji danes v največjih skrbih za svoj imperij. Severoamerikanci pa so na Evropi še manj zainteresirani. Zaradi tega nas lahko le Nemčija obvaruje pred boljševizmom, zaključuje češki list.

Delavski sužnji v kazenskih taboriščih GPU

V listu »Das Reich« objavlja Hermann Poerzgen sledeči članek o delavskih razmerah v Sovjetski Rusiji:

»V različnih delih Sovjetske unije delavski sužnji, ki so jih kot politične ujetnike, izgnance ali kot kriminalne ujetnike seganjali iz enega državnega podjetja v drugega, da bi ondaj za nedolgo čas opravljali plačano tlačo. Ta otopena armada nesrečnikov se dviga liki pošastna senca nadzad za mnogo slavnijimi pridobitvami treh petlet. Prav nič ni pretirano, če pravimo — kakor piše tudi »Nineteenth Century« — da je kakih 18 milijonov delovnih moči, ki jim je bila odvzeta prostost, uvrščenih v suženjske bataljone petletke.

Ko sem mogel — piše Poerzgen — med svojim bivanjem v Sovjetski Uniji obiskati taka delavska taborišča, sem bil presenečen zaradi neznatnega navdušenja, ki mojstri sužnjev z zastavami in vencami prekrivajo to podobno bode. Dekoracijam so ustrezale označbe taborišč, ki jim je bilo komaj poznati, da so to zgolj policijske naprave, kot na primer: »Gradnja prekopa Moskva-Volga«, kar je jako diskretna vizitka. A če potem opaziš žične ograje, lesene čuvajniške stolpe s strojnimi ali ob vhodu stražo z bajonetom na puški, tedaj se izkaže takšna »kolonija« kot s propagandnim besedilom zavrnjen, zapušen človeški hlev, skrovišče za delovno živino. Na krivih kolih frlota raztrgano ujetniško perilo. Utrujene ženske postavne prenašajo težka vedra skozi brozgo.

Kot značilno ozadje pa se dvigajo na robu teh taborišč neizmerna pokopališča. Med delavci sem videl mnogo neproletarskih obrazov, razul odnotnega hirajočega meščanstva, ki so jih stražniki v modrih GPU čepicah gnali mimo mene. Kar so imeli na sebi, so bile cunjice, prevezane z vrvice, na nogah so imeli laponske čevlje ali copate iz ličja — vse pokrito s posušenim blatom. Na stavbiščih kasnejšega prekopa Moskva-Volga sem prvič opazil taboriščna pokopališča in črede ujetnikov.

Cez nekaj let nato smo se na povabilo Litvinova v spremstvu njegove družine peljali po isti poti. Pokrajina je bila povsem spremenjena. Gospa Litvinova je dobila priliko, da nam je v dobri angleščini razlagala različna razdobja tega čudovitega prekopa. Zaman smo se ozirali, kje bi bila pokopališča. Griči so bili zravnanji in pokriti z umetnimi travami. Tudi taborišča barak so bila večidel odstranjena. Le tu in tam je bilo opaziti kako žično ograjo z vrati in s stolpi. Kakor cigane so ugnali čredo na drugo delovno tlorišče, dokler niso nekje pod umetno rušo prišli do večnega pokoja.

V prisotnosti gospe Litvinove nismo nič omenjali ostankov taborišč. Toda iz časopisov je bilo moči na dan odpriti zvedeti, da je pol milijona ljudi skozi štiri leta garalo pri gradnji prekopa Moskva-Volga. Število tistih, ki so ondaj izgubili življenje, ni bilo omenjeno. A število uradnikov GPU, ki so prešli za svoje valpetsko delo sovjetska odlikovanja, je bilo natančno objavljeno. Javno so bili pohvaljeni zaradi svojega »navdušenja«. Končana je bila nova »velegradbena Stalinova doba«.

Isto pročelje — piše dalje Poerzgen — »Reichu« — sem videl v Ugliču na visokem bregu Volge, kamor sem povsem nevede zašel v naprave tako zvanega »hidrokombinata«. — Ljudski komisariat za notranje zadeve je tu gradil močilen jez iz železobetona in pa elektrarno. S tem naj bi bil zgornji tek Volge, za dan hodja za »Moskovskim morjem«, privrkat zajezjen, in sicer bi nastalo »Ribiško morje«, ki zdaj zares pokriva 4500 kvadratnih kilometrov sveta. Kako smo se začudili, ko smo med zelenim, vrati ne nadoma zapazili gledališče pod milim nebom! Na zastoru se je blestel rdeč napis: »Umetnost množicam!« Šli smo »krozi mesto samih koncentracijskih taborišč; njih les je bil že nagnit. V no-

tranjščini pa je bila nepopisna beda in umazanija. Najbolj iznajdljivo prirejena je bila varnost nekega podjetja, ki je bilo blizu brega Volge. Tu smo šli tik mimo zarjavele ograje. Razen straž, stolpov, žarometov in dvojnatih žičnih ograj so bile zunaj taborišča še pasje kolibe, kjer so bili ponoči mimo vsega še psi na straži. Skozi glavna vrata se je pravkar pripeljal tovorni avto, kjer je čepelo ducat moških s posteljnino in culami oblačil. Kam so jih peljali? Ali v svobodo? Ali v kako drugo stajo? Vsi otopeni so ti ujetniki prekladali na tisoče in milijone kamnov in so jih stražili lepo oblečeni in rejeni vojaki GPU z bajonetom na puški.

Se na svojem poslednjem potovanju

Boljševiško krvoprelitje na Estonskem

Talinn, 15. febr. Estonski statistični urad je zaključil spisek vseh umorjenih in odgnanih Estoncev za časa boljševiškega gospodarstva. Po tem spisku, ki obsega točna imena vseh v Estoniji umorjenih, brez sledu izginulih, zaprtih, odgnanih ali pod pretežno mobilizacije od Sovjetov odpeljanih aktivnih vojaških oseb in uradnikov obsega 59.317 imen, ki so s kratkimi osebnimi podatki zapisana v treh debelih zvezkih s skupno 1.341 strani velikega formata.

Po tem spisku vidimo, da je največ žrtev padlo na Estonskem na podeželsko prebivalstvo. Dasi manjkajo pri delu teh žrtev terorja podatki o njih poklicu, vendar dajejo podrobnosti jasno in pretresljivo sliko, kako brezobzirno

— poročila Poerzgen dalje — ki me je malo pred izbruhom nemško-sovjetske vojne povedlo iz internacijskega taborišča ob Volgi skozi vso Sovjetsko Rusijo, — sem srečaval neštete »pregnanice«, ki so bili na dolgih železniških progah zaposleni kot delavci. Deloma se niti pravih taborišč niso imeli. Za spanje so imeli le tovrstne vagonce na razpolago, v katerih so jih bili prepeljali v Transkavkazijo. Po obleki se jim je poznalo, da so bili to ljudje, ki so jih bili še nedavno prišli v baltskih državah, v zahodni Poljski ali Besarabiji. Njih obrazi niso še izražali tiste stopnje živinske otopenosti in zapušenosti, kakršno so kazali delavski sužnji ob Volgi. Pri iskanju delavskih množic za ta kraje, kamor se ne bi nikoli kdo prostovoljno javil, so jih bili agenti GPU polovili in semkaj prepeljali.

so bili boljševiki pomorili tako delavce kot tudi pripadnike dobro situiranih slojev, kmete in tudi poljske delavce. Med umorjenimi so poljski delavci, uradniki, trgovci, dijaki, šoferji, nameščenci, učitelji, gozdarji, železničarji, policijski uradniki, ribiči itd. Poleg vsega tega so v spisku umorjenih tudi zastopniki številnih drugih poklicev, in sicer hišniki, natakarji, šivilje, obrtniki, duhovniki, advokati, brivci, pastirji, fotografi, itd.

Med žrtvami boljševiškega nasilja najdemo tudi majhne otroke in 80letne starčke, moške ter žene, ki so bili na podlagi obsodb »vojnih sodišč« ustrlejeni, od uničevalnih bataljonov do smrti mučeni ali pa od sovjetskih armistov kar mimogrede brez slehernega poudarila pobiti.

Med žrtvami boljševiškega nasilja najdemo tudi majhne otroke in 80letne starčke, moške ter žene, ki so bili na podlagi obsodb »vojnih sodišč« ustrlejeni, od uničevalnih bataljonov do smrti mučeni ali pa od sovjetskih armistov kar mimogrede brez slehernega poudarila pobiti.

Gospodarstvo

Ustanovitev blagovno-prometne družbe »Adria«

Službeni list Vrhovnega komisarja za Jadransko Primorje prinaša v svoji 2. št. z dne 24. januarja 1944 naredbu Vrhovnega komisarja o ustanovitvi blagovno-prometne družbe v operacijskem območju Jadransko Primorje. Naredba pravi v čl. 1.: Za zagotovitev življenjsko važnega blaga za operacijsko območje Jadransko Primorje ustanovljamo Blagovno-prometno družbo Adria. Ta družba je javnopravna ustanova, je polnopravna pravna oseba in ima svoj sedež v Trstu. Čl. 2. Organi Blagovno-prometne družbe Adria so: predstojništvo, ki obsega predsednika in tri člane in nadzorni odbor, katerega tvori pet članov. Člane predstojništva in nadzorstva imenujem in odstavljam jaz. Čl. 3. Blagovno-prometno družbo Adria zastopa na zunanji predstojnik in en član predstojništva. Predstojništvo je pooblašeno imenovati prokuriste. Imenovanje je treba objaviti.

Podarjanje nemško-švicarske obratunske pogodbe. Nemško-švicarske obratunske pogodbe so podaljšali brez sprememb do 15. februarja 1945.

Štetje svinj in kokoši. Na podlagi zakona o štetju živali z dne 31. okt. 1938, je odredil nemški prehranjevalni minister za dan 3. marca t. l. štetje svinj in kokoši. Štetje bo izvršeno v vsej Veliki Nemčiji, velenosti tudi niso izvzeta. Štetje bo izvršeno v interesu prehrane prebivalstva kakor tudi v interesu preskrbe krmlil.

Pomanjkanje gume v Ameriki. Administrator kavčuka Združenih držav,

Dewey, je mnenja, da letošnja proizvodnja avtomobilov gume ne bo dosegla željenega števila 30 milijonov gum in da minimalna potrošnja ne bo krita. Ta strokovnjak računa s primanjkljajem 6 do 12 milijonov avtomobilskih gum.

Stavke v Angliji. Iz statistike angleškega delavskega ministrstva posnemamo, da so bile v preteklem letu 6.250.000 delavcem plače zvišane za tedensko okrog 1.350.000 funtov sterlingov. Toda zaradi stavk je bilo v vsem letu izgubljenih 1.910.000 delovnih dni. Od tega odpade polovica na premogovnike, tretjina na jekleno, ladjedelsko in strojno industrijo. Število izgubljenih delovnih dni je bilo v tem letu najvišje od pričetka vojne.

Mojstrske diplome tudi v Franciji. Francoska revolucija leta 1789 je prekinila stare obrtniške običaje in navade in namesto starega mojstrskega izpričevala je stopil v Franciji patent za izvrševanje obrti, s čimer je bila urejena davčna plat, ne pa tudi vprašanje strokovne izobrazbe. Sedaj je prišlo v Francijo do nove ureditve obrtniškega vprašanja, po kateri je obrt pooblaščen izvrševati samo oni, ki ima mojstrski izpit. Nadalje smatrajo po novem za obrtni obrat v Franciji one obrate, pri katerih so odnosi med vodjem obrata in njegovimi sodelavci familijarnega značaja. Kdor dobi mojstrsko izpričevalo se vpiše v seznam mojstrov, katere vodijo obrtne zbornice po posameznih pokrajinah.

Povišanje zemljarine na Hrvaškem. Hrvatski finančni minister je izdal naredbu po kateri znaša letos zemljarina šestkratni lanskis znesek.

Iz trgovinskega registra. Pri Delniški tiskarni je bil izbrisan zaradi odstopa član uprave dr. Černe Darko, vpisan pa Albert Koser. — Pri družbi z om. zavezo Lastni dom v Ljubljani je bila izbrisana poslovodkinja Dekleva Lina, vpisani pa poslovodkinji Eberl Dragica in Palovec Božena. — Zaradi končne likvidacije je izbrisana družba z o. zavezo Franc Posavec.

Hera, zadruga z o. z. v Ljubljani. Namerstvo umrlega Franca Majena je postavljen za konkurznega upravitelja dr. Jelene Celestin, odvetnik v Ljubljani.

Iz zadruginskega registra. Pri Domu, stavbni in kreditni zadrugi drž. uslužbenec, zadr. z om. jamstvom v Ljubljani je bil izbrisan član uprave Klavara Matko, vpisan pa Praznik Alojzij. Pri Nabavljalni zadrugi državnih uslužbenec v Ljubljani je bil izbrisan član upravnega odbora Slamič Vinko, vpisan pa Gračnar Ivan. — Pri Ljudski hranilnici in posojilnici v

Bari — drugi Pearl Harbour

Zenova, 14. febr. DNB. Strašna dejstva upoštevanja, ki ga je nemško letalstvo v noči na 14. december prejšnjega leta izvedlo proti angloameriškim ladjam v južnoitalijanskem preskrbovalnem oporišču Bariju, Amerikanci nikakor ne morejo priznati. Sicer so priznali precej pozno »težke« izgube, toda o resničnih izgubah ladij so prodirle le pihle vesti.

Sedaj pa poročila ameriški tehnik »Time«, da je bil omenjeni nemški letalski napad na Bari »največji udarec, ki so ga ameriške vojne sile doživele od poraza pri Pearl Harbourju«.

Se bolj sumljivo pa je, da so vojaški krogi tudi tokrat posameznosti in dejanske izgube, ki so bile zelo »visoke«, zamočali državljano Združenih držav. Ko je potem nekaj tednov po napadu dnevnik »Washington Post« drznil namigniti na obseg katastrofe, se je Stimson na konferenci novinarjev zelo hudobno nad to nezasišano indiskrecijo, odklonil dati pojasnila in kratko malo zasedanje prekinil. »Če bi se Amerikanci prepirali,« pravi »Time«, »da se jim dejanski stan prikriva, bi bilo to še mnogo huje kakor Pearl Harbour in Bari.«

Tivoli v zimskih dneh

Ljubljana, 15. febr.

Tivoli je prav za prav prirejen za vse letne čase, razen za zimo.

Lopo ga je obiskati spomladi, ko sonce dobiva spet večjo moč, ko brsti prvo popje in diši v njem po prvem cvetju. Se lepši je malo kasneje, ko se posuši blato po stezah in se že svetlo zelenje bohota po vsem drevju in grmovju. Takrat je v njem vse živo. Srednje mladi ljudje se gibljejo po promenadi. Otroci imajo od lani svoj poseben prostor, kjer se razposajeno podijo, vrtijo in vriskajo. Stari ljudje hodijo v Tičistan in ponujajo drobne pičkom in ververcam, nekateri pa se zbirajo v Monte Carlu, da ob tarokih obujajo spomine preteklih dni in povedo kakšno modro o sedanjih dneh.

Poleti je Tivoli prijeten kraj od diha. Človeku, ki ne more na deželo, nudi s svojim zelenjem in cvetjem zatohle, kamor v prostih urah rad zbeži z razbeljenih in prašnih mestnih ulic, iz hrupa v mirno tatišje.

Najlepši je v jesenskih dneh, v času zadnjega gorkega sonca, prijetnega hladu jesenskega vetra, vonja zadnjega jesenskega cvetja, in poslednji dve leti — prečnega krompirja in debelih zeljnatih glav.

Pozimi je videti od daleč popolnoma zapušen. Dreveje in grmovje brez listja, gredice brez rož in cvetja, promenada brez obiskovalcev. Bele, vitke breze se svetijo od daleč kot zaklete kraljčine in še povečajo sliko zapušenosti.

Ce pa se mu malo približate, lahko vidite tu pa tam samotne, redke obiskovalce. Kdor ima galoše ali steer take čevlje, da mu ne spuščajo vode, lahko tvega sprehod po Tivoliju. Opazil bo precejšnjo spremembo ne samo od drugih letnih časov, ampak tudi od zimskih elik v Tivoliju iz prejšnjih let.

Letos ni skoraj nič snega. Po stezah je blato, tu pa tam teče čez prehode voda v majhnih potokih. Cele plahite tal so čisto gole in bi bile popolnoma enolične, ko ne bi bilo na njih vse polno krtn.

Tičistan je prazen. Je hišice, v katerih je natočeno zrno za pičke, kažejo, da je teh še vendarle nekaj tu in da njihovi prijatelji niso pozabili nanje! Pri eni taki hišici sem videl celo napis »Javno zaklonišče«, torej je tudi v tem pogledu vse predvideno.

Mize v Monte Carlu samevajo. Njihovi obiskovalci tarokirajo doma. Mize in klopi pa čakajo, da z njih izgine tenka, bela plast snežnega pregrinjala; to si žele tudi upokojenci, da bi se spet mogli priti gret na sonce. Čisto drugače želje imajo otroci, ki se sankajo po nekaterih pobočjih, kjer je še kaj snega, pa se morajo bati, da ne bi sanke vsakikrat, ko se spuste navzdol, obtičale v blatu. Ti si želijo še snega, da bi mogli izkoristiti zimski čas in uporabiti zase vse Tivoli, saj spomladi bodo spet omejeni samo na svoje otroško rajališče.

Šiški, zadrugi z o. jamstvom je bil izbrisan član upravnega odbora Kopač Jernej, vpisan pa Rajner Josip.

Iz Trsta

Novi zvezni tajnik v Trstu. Po odredbi tajnika fašistične republikanske stranke je bil triumvirat fašistične republikanske stranke v Trstu, ker je izpolnil poverljive namaloge, razrešen svoje dolžnosti. Za zveznega komisarja je bil imenovan fašist odvetnik Luigi Ruzzier. Ruzzier je star 68 let in je bil član imenovanega triumvirata. Spada k starim fašistom in je bil od oktobra 1939 do marca 1942 tržaški župan. V začetku decembra 1943 je bil imenovan za komisarja zveznega poveljstva v Trstu.

Izsiljevalni poskus. Pretekli terek je nek 18letni mladenič prinesel ženi urarja A. T., stanujoči v ulici Bosco pismo, ki naj bi ga ona izročila svojemu možu. Radovedna, kot je bila, je pismo odprla. V pismu je skrivnostno pošiljalce »Urrresce« pisal, da mora izročiti do 18 popoldne urar 20.000 lir, drugače bo njegov sin ubit. Grožnja je poudarila še s priloženo kroglo iz puške kalibra 6,5 cm. Gospa je takoj pohitela k svojemu možu v ulico Carducci in izročila možu pismo. Ta pa ni izgubil duhuprisotnosti in je poklical na pomoč Kvestura. Takoj je bil pripravljeno lov na izsiljevalca. Popoldne ob 16.30 je urarju prinesel neki deček pismo, v katerem je pisalo: »Izročiti! Sežgati! Molki! Hvala! Urrresce.« Ko so ga vprašali, kdo mu je izročil pismo, je povedal, da je dobil to pismo od nekega mladeniča, ki ga čaka v bližnji veži. Urar pa je povabil skrivnostnega izsiljevalca, naj pride kar v trgovino po denar. Ko je deček, ki je prinesel pismo, odšel iz trgovine, ga je zasledoval urarjev sin. V bližnji veži pa je videl njemu znanega mladeniča, ki je večkrat prišel v urarjevo trgovino. Ta pa, ko je slutil, da je v pasti, se je pognal v tek, kar mu pa ni dosti pomagalo, ker so ga policijski agenti kmalu dohiteli. Priznal je svojo krivdo in se sprva izgovarjal, da so ga drugi navedli k temu dejanju, pozneje pa, pri podrobnem zaslišanju priznal, da je hotel izsiliti denar samo zase. Je to neki mladoletni D. in po aretaciji in zaslišanju je bil odpeljan v zapore v ulici Nizza ter izročen sodišču.

V Trstu so umrli: Karl Manolo, Domenika Sponza, Stefanija Salzingar, Ivan Carrara, Cesira Finocchiaro, vdova Resar, Antonija Robicla, Justin Verdier in Tezija Bello.

Tatvina 13.000 lir. V četrtek dopoldne se je v neki trgovini mudila gospa Berta Mavrič iz Ljubljane in ko je plačevala za nakupljeno blago, se je moglo videti, da je v njeni torbici precej denarja. Čez par minut, ko je hotela vzeti torbico, je ni več našla. Tatvina je bila javljena policiji, ki je kaj kmalu našla tatvico. Bila je to Kristina Slavič, stanujoča na trgu S. Silvestro 3. Torbico je spravila pri svoji prijateljici, meneč, da je tako ne bodo ujeli. Ko pa se je zvečer vračala domov, je šla k prijateljici. Policijski agenti so ugotovili, da je tekem dneva zapravila 4000 lir, ker so našli pri njej le 9000 lir.

Iz Gorice

Nad dve toni in pol živil so v zadnjih dneh zaplenili organi živilske policije raznim osebam. Med tem blagom je n. pr. 438 kg bele moke, veliko koruzne moke, riža, ječmena, mesa in klobas, mila itd. Trem ženskam so na južni postaji odvzeli okoli pet kvintalov radiča, katerega so hotele poslati v Trst in prodati po »primerni ceni. Neka oseba se je pa na južni postaji tako ustrašila preiskave, da je na mestu pustila štiri kilograme surovega masla in ušla.

Rihenberk. Dveletni Bruno Sever je našel na domačem travniku ročno granato ter se je malo poigraval z njo. Nenadoma se mu je razletela v rokah in ga zelo težko ranila po vsem telesu. Sedaj je fantič v bolnišnici a nevarnost še ni minila.

Vogersko. Dvajsetletni Viljem Žižmond je bil oni teden težko ranjen od drobec granate. V goriški bolnišnici so mu odrezali desno nogo. Ker se je k temu priklonilo še vnetje z visoko mrzlico je njegovo stanje nevarno.

Štirje sladkosnedni fantje so oni teden vlioli v slaščičarno Jolande Furlani v ulici D'Annunzio št. 3 ter odnesli okoli osem kilogramov bonbonov; pustili so pa denar in kolo, ki bi jim gotovo vzel vrglo. Policija jih že ima v rokah. Stari so od 14 do 17 let. Svoj plen so skrili v neki luknji na gradu. V kratkem se bodo morali zagovarjati pred sodiščem za ta neprevidni čin.

Prepoved sekanja murvinih dreves je izdal goriški prefekt. Le v prav posebnih primerih bo s posebnim dovoljenjem dovoljeno sekati murvina drevesa.

Leto dni borbe v Polhovem gradu

Polhov gradec, 14. febr.

V nedeljo, 13. februarja smo praznovali obletnico ustanovitve protikomunističnega oddelka tudi v Polhovem gradu. Notranjski konec pod Dolomiti je pred letom dni okusil težke dneve komunističnih napadov, zato je prijel za orožje, da obrani svoje domove. Prav vaškim stražam v teh krajih se je treba zahvaliti, da se je življenje in premoženje ljudi ohranilo v takem stanju, kakor je sedaj. V primeri z Belo krajino in Dolenj-

sko je pri nas manj žrtev in manj uničenja prav zaradi tega, ker so bili naši kraji gosti sedeži od vsehkih straž. V nedeljo smo zato s čutom hvalečnosti praznovali obletnico vaške straže v Polhovem gradu. Ob slavnosti sta nastopila dva govornika, ki sta občrta pomen in važnost protikomunistične borbe. Ljudstvo se je slavnosti udeležilo z velikim razumevanjem in z vročo željo, da bi se domobranska misel v Polhovem gradu čimbolj razmahnila in okrepla.

Prevzela ga je idiličnost nove razpoloženjske lirike, ki so jo v krožku navdušeno prebirali: v hiši diši po dobrem govedu, otrok bi rad spal pri teliku... Janezu so padle luske z oči, da je videl, koliko je zamudil, ko se je briga le za šolo in vsakdanji kruh, kulturne dobrine pa je pušal v nemar. Dragoceno osebnostno doživljanje in čustvena sproščnost mu je ostala v najlepših letih tuja. Odločil se je, da bo popravil, kar je še mogoče popraviti, da bo v polnosti zaživel idilo mladih let.

Sproščeno doživljanje ga je precej oviralo pri študiju na univerzi, da se mu je nekoliko zavleklo. Ni pa ves čas akademskega življenja pozabil na skrivno misel, ki ga je nekoč obsila, da bo nekoč stopil na plan in začel delovati za narod. Mnogo je razlagal o najboljših življenjskih problemih naroda in je neutrudno iskal njihovo svojsko rešitev. Rešitev je videl v smeri vsebratskega razumevanja proti levici ter skupnega nastopa proti desnici za obrambo osnovnih človeških vrednot.

Med plemenito borbo za občedoloveške koristi je Janez doživel drugi odločilni prelom v svojem življenju. Prišel je pre-

vrat in on je v tem času diplomiral, dobil službo in se oženil.

Nekaj časa je mislil, da to ne bo na njegovo mladostno nič vplivalo, da bo ostal še naprej mlad in prožen, vsaj po duhu. Kmalu pa se je pokazalo, da mora kreniti po drugi poti, če hoče doseči svoj življenjski cilj, ki ga je nekoč zamislil, da se je vpisal v literarni krožek. Javni delavec je bil še zmeraj njegov ideal. Navsezadnje ni tako neznanostno težko, biti javni delavec, denimo kakšen veliki mož. Nekateri njegovi tovariši iz literarnega krožka so šli v hribe za politikomisarje. To je brez dvoma lepa kariera. Ampak precej nevarno je tam, da boš slej ko prej likvidiran. Povrh vsega Janezu ne prijajo pokoli in ropi, ker so preveč nečlovečanski. Sploh so komunisti postali preveč ekstremistični. Ekstremizem pa nikoli ne more roditi dobrega. Če si ekstremist na eni strani, se osvoziš na drugi. In končno nikdar ne moreš z gotovostjo reči, katera stran trdi pravo. Vsa im nekaj prav.

Moj Bog, le kako bi ukrenil, da bi se izognil ekstremizmu in vendarle postal javni delavec? Z žalostjo je spoznal, da to ni mogoče. Naj bo, torej bo žrtvoval bodočnost svoji družini. Ves se bo posvetil ženi in otroku. Edino razvedrilo, ki si ga bo še privoščil, bo kavarna. Tako se človek obrusi in se odreče idealom, ki so mu blesteli pred očmi v najlepših letih...

V dneh, ko je storil obupni sklep, sem srečal Janeza na ulici. Govorila sva dol-

go o naših razmerah. Mislim, da je še zmeraj tak vzoren fant, kot je bil včasih. Zato sem izlil iz sebe vse žolč, ki se mi je nabiral ob zadnjih dogodkih: ob komunističnih pokoljih in ob strahopetnosti in zaslepljenosti nekaterih »naših« ljudi. Debelo me je pogledal, nato pa mi je napravil dolgo pridigo — o zgodovinski krivdi katoličanstva na Slovenskem, o potrebi izčiščenja in pomiritvi, o pogubnosti fanatizma. Začudil sem se mu: »Kako vendar, saj včasih si bil tudi ti ves v ognju za svoje ideje, zdaj pa praviš meni, da sem bedak, ker se tako razgrevam.«

»Ah, kaj ti veš, jaz imam ženo in otroka, zanju moram skrbeti, v politiko se ne mešam.« Razumel sem njegovo krotkost. Res, žena, otrok, pa mirno, udobno življenje, to so razlogi, zakaj se za politiko ne zmeni. Da je povedal to preprosto resnico, je potreboval skoraj pol ure učenega načelnega razpravljanja o zavojnih preteklosti slovenskega katolicizma.

Poteklo je precej časa, preden sva se spet videla. Nenadoma me je nekoč na cesti srečal, pograbil me je za roko in mi začel razlagati najnovejšo politično dogdke. »Za božjo voljo, kaj si ti Janez?« sem strmel. »Spet v politiki?« »Da,« se je samozavestno smehljaj. »Nekdo se mora tudi s tem baviti.«

»Pa žena in otrok, kako gre to skupaj s tvojim javnim delovanjem?« »Ej, da

se, samo paziti moraš, da ohraniš prave meje. Ne smeš si umazati rok in se izpostavljati, da si ne pokvariš bodočnosti.«

Prišla sva mimo kavarne in povabil me je na čaj. Po čaju je prižgal cigareto, vzem časopis in je spet začel razlagati svojo politično modrost. Obraz se mu je svetil, mogočno je gestikuliral in spuščal je dim v elegantnih spiralah. Vendar enkrat je dosegel svoj cilj! Postal je tako rekoč politik. Cilj je dosegel prav v tem, ko se mu je odrekol, ko je hotel žrtvovati bodočnost svoji družini in se posvetiti domu ali kvečjemu še kavarni. Pa je v kavarni strme opazil, da se tu vodi najvišja »politika«, da je kavarna pravo tlorišče našega javnega življenja. Žrtev je bila poplačana. Na lahek način je prišel med vidne javne delavce. Saj je na ta forum mogel pristop vsakomur, kajti takih javnih delavcev, ki se bore za narod »na lep in spodoben način, da si ne umazajo rok in ne pokvariš bodočnosti« je neomejeno tvevalo. Škoda le, da se komunisti nečesto borijo na enak način, kot se bore ti rodoljubi. Kako lepo bi bilo potem pri nas! Vsi bi se dobro imeli. Kavarnarji, ki bi jim denar tekel v blagajne; politiki in javni delavci, ki bi v megle tobačnega dima zidali gradove lepše bodočnosti narodu in narod, ki bi se v teh gradovih zazibali v sladke sanje...

V vsako hišo »Slovenca«!

Tristo velikih mož

Nazadnje je le sklenil, da bo nameril prve plahe korake po poti navzgor, do javnega delavca. »Najprej je treba, da se organiziram,« si je dejal. Toda kam naj se vpiše? Tu je najprej bivša Jadranska straža. Z njo bi si kako pomagal do uspeha pri mornarici. Javni delavci pa tam nimajo nobenega opravka. Njihova služba je civilna. Rdeči križ? Z dobrodelnostjo ne prideš daleč naprej; poleg tega je Rdeči križ organizacija narodnega ženstva in sivolasih mož, ne pa ljudi, ki so šele na vzponu. Skavti? Ti so nekoliko čudaški. Zanimajo se za taborjenje, za samo karl-majevsko romantiko, za javna dela in druge višje stvari nimajo razumevanja.

S temi društvami torej ne bo nič. Najti bo treba kaj drugega. Recimo literarni krožek. Literati sicer niso vodilni ljudje pri uravnavanju javnega življenja, a začetek je zmeraj skromen. Bo že iz malega zrastle veliko.

Janez se je spoprijateljil s sošolcem, ki je bil član literarnega krožka, prava osebnost, ki se ji že na zunaj pozna, da se ukvarja z lepo književnostjo: umetniška frizura, umetniška kravatna, otožno zamišljen pogled in govornica, zdaj robata, zdaj spet mehko ubrana in občutena, vse je razodevalo umetniške talente.

Kmalu je Juračev Janez dobil prve pojme o pristnem umetniškem doživljanju, naučil se je dojemati emocionalne

Borba proti komunizmu je služba slovenskemu delavstvu

Dvajset let in več so komunisti in njihovi priganjanci delali tako, kakor da imajo monopol nad slovenskim delavstvom. Ves ta čas so se komunisti »uspešno« borili ne za »svobodo, enakost in bratstvo«, temveč za razkroj, razdrojitev in raztrgovanje delavskega sloja. Za svojo najvažnejšo nalogo pa so sinistrirali, odtrgati delavstvo od zdravega telesa slovenskega naroda, odtrgati ga od narodne zavesti in vere dedov in ga pognati v naročje sovjetskega komunizma.

Delavstvo naj bi po načrtih brezvestnih komunističnih voditeljev tvorilo avantgardo revolucije, predstražo in prvo borbeno črto v vojni proti lastnemu narodu. Komunistične obljube delavstvu, nepopisna demagogija komunističnih voditeljev in nepoučenost širokih delavskih množic so utirale pot pogubnemu Marxovemu evangeliju. Površnemu opazovalcu se je že davno zdelo, da se je slovensko delavstvo izločilo iz narodne skupnosti. Tistim pa, ki so imeli privede in so imeli z delavstvom premalo stika, se je že zdelo, da je delavstvo stopilo v očiten boj proti narodni skupnosti.

Oče dialektičnega materializma in stari oče današnjega komunizma je bil Karel Marx. Njegovemu geslu: »Proletari vseh dežel, združite se!« sledili tudi slovenski »proletarci«. Ze zgodaj so se našli tudi med njimi glasniki nove materialistične in narodno tuje ideje — socializma in komunizma. Vendar pa njihov glas ni našel odmeva, razen v trboveljskih revirjih in jeseniški železarni. Slovensko delavstvo ni bilo voljno čitati in poslušati tuje učenosti, nauka brez duše in je vse do prve svetovne vojne in tudi potem raje sledilo svojim prvobitnim, ki so zajemali iz narodnih tradicij in ki so gradili iz lastnih slovenskih sil.

Po prvi svetovni vojni so se komunistični agitatorji hitro znašli in izdelovali nov, natančen načrt, kako zlorabiti naše delavstvo in kako ga pridobiti, da bo delalo proti slovenskim koristim za tujo židovsko-komunistično interese. Ni bilo področja, na katerem ne bi komunisti vsiljevali delavstvu strup svojega nauka. Demokratske razmere, v katerih smo živeli, so prišle komunistom kakor nalašč, da ščuvajo delavstvo proti ostalim slojem in stanovom naroda, te pa proti delavstvu.

Prva skrb delavskih »rešiteljev« je bila ustanovitev komunističnih strokovnih zvez. Ko pa jim je ta drzna nakana izpodletela, so se vrivali v delavske organizacije, ki sicer niso bile izrazito komunistične, toda smer in cilj njihovega delovanja sta bila protinacionalna in protislovenska ali narodno in versko indiferentna.

To se je komunistom posrečilo. Za denar so kupili delavske in narodne izkoreninjenke, ki so potem — spet za denar — širili komunistično modrost med naše delavstvo. Komunistični plačanci in laži-delavski voditelji so si v tem času osvojili prej tolikokrat prekleto geslo: Namen posvečuje sredstva! In sredstev res niso posebno izbirali. Vse jim je prišlo prav: teror v tovarnah in delavnicah, skromne razmere, v katerih je naš delavec živel, uzurpiranje vodstva delavskih institucij in zapravljanje denarja teh institucij za komunistično propagando, zloraba delavskih strokovnih zvez, medsebojna trenja med protikomunističnimi strokovnimi zvezami, ustanavljanje najrazličnejših »podpornih« fondov, izdajanje množičnih časopisov in knjig itd.

Najvažnejše in najučinkovitejše sredstvo predhodnikov današnje komunistične OF pa je bil teror. Kar ni zmogla propaganda, je zmoglo nasilje in samovolja teh »diktatorjev nad proletariatom«. Delavec, ki ni trobil v njihov rog, je kmalu zgubil službo v tovarni, kjer je bil zaposlen, celo molk nekaterih previdnejših je bil greh.

Spomnimo se samo prispevka za rdečo organizacijo. Po 15 dni na teden in celo več je moral vsak delavec v tovarni, kjer je obstajala rdeča organizacija, plačevati za to organizacijo. V tovarni, ki je štela sto delavcev, je tako teror ene same ali največ dveh komunističnih trojk iztisnil v enem letu iz delavcev 78.000 din. Ta denar je bil porabljen za komunistično propagando, mnogo pa ga je izginilo v žepih rdečih delavskih voditeljev, le nezaten del ga

je prejel delavstvo nazaj v obliki podpor.

Komunisti so si v posameznih tovarnah znali krasno pomagati. Položaj delavskih zaupnikov so izrabili v to, da so se preko njih povzpeli do mest mojstrov in predelavcev. Pošteni delavci, ki jim je bil tak komunistični trojkaš postavljen za službeno nadrejenega, pa so trpeli nepopisno preganjanje zaradi neustrašnega izpričevanja svojega narodnega, stanovskega in verskega prepričanja.

Ko opisujemo teror komunističnih trojkašev, pa ne smemo prezreti, da so bili tudi oni le orodje v rokah komunistične stranke in da je zato krivice komunizma med delavstvom iskati v glavnem izven delavskih vrst.

Resnični voditelji komunizma, t. j. komunizma med delavstvom, so bili in so še kulturni boljševeki — pokvarjena gospoda, ki nikdar ni okusila, kako trd in grenak kruh je delavec in njegova družina. Prav zato, ker so resnični voditelji komunizma stali izven delavskih vrst, ni pošteno delavstvo nikdar imelo z njimi žive zveze in zato je njihov nauk slovenskim delavcem ostal tuja učenost.

Komunistom je pomagalo terorizirati slovensko delavstvo cela vrsta pomagačev. Tu najdemo na prvih mestih krščanske socialiste in »znanstvene« socialiste. O krivdi krščanskih socialistov se je že govorilo in pisalo mnogo. Toda tudi krivda »znanstvenih« ne sme mimo nas. Ti so namreč po navodilih komunistov, vede ali nevede, širili med delavstvom knjižni in časopisni strup. Prevajali so v slovensko tujo učenost Marxa, Engelsa, Lenina, Plehanova in druge. Izdajali so časopise, polne sovraštva do naroda in njegovih svetinj. Prirejali so shode in zborovanja, podpirali delavce k »razredni borbi«, in to zlasti tam, kjer je bila le-ta najmanj potrebna. Povsod, kjer se jim je ponudila najmanjša prilika, so netili nezadovoljstvo med delavci. Njihova vema za tujo učenost je bila tako velika, da so njihovi učenci v mnogih primerih prekosili svoje učitelje. Učenci teh mojstrov, delavci in pomočniki so bili namreč neposredno tangirani na vprašanje preosnove družabnega reda, do čim so mojstri in učitelji že takrat na račun delavstva udobno živeli. Zato ni čudno, če je bila radikalnost pri učencih večja, kot pri učiteljih. Učenci — delavci, ki so bili dejansko zapeljani po govorjeni in tiskani propagandi »znanstvenih«, danes že gnijejo po gozdovih ali pa nekje med tolpami v strahu pričakujejo smrt od roke pravice. Njihovi »znanstveni« pa so še danes na svojih položajih, ne na terenu.

Danes sicer tudi ne prevajajo več Marxa in Lenina, tudi ne izdajajo več strokovnih časopisov, pač pa čakajo, da bo »konec«, nakar bodo zopet stopili na plan kot — ljudje »čistih rok!« Ne zavedajo pa se, da prihaja čas, ko bo nacionalno prebujeno delavstvo zahtevalo od njih odgovor za vse zapeljane delavce, katere so pogнали v smrt, njihove družine pa prepustili bedi in pomanjkanju.

Industrija je razvila svojo delavnost v glavnem šele v zadnjih dveh desetletjih. Večina delavstva, zaposlenega v naši industriji, je bila rekrutirana s kmetov. To je najboljši dokaz, da v tem delavstvu ni bilo protinacionalnega komunističnega duha. Delavstvo je imelo željo pošteno delati in za svoje delo prejemati pošteno plačilo. To željo in nič več ima naše pošteno slovensko delavstvo še danes. Vsi, ki imajo z delavstvom živ stik, in ki se ne čutijo vzvišene nad njim, bodo to radevolje potrdili.

Komunizem med delavstvom zato ni delavski izrodek, temveč plod nad dvajsetletne načrtne in organizirane propagande komunističnih »buržujev« — salonskih komunistov. Tudi ni res, da je delavec, ki s svojo skromno plačo ne more pošteno živeti in si prizadeva legalnim potom — preko strokovnih zvez in s kolektivnimi pogodbami — izboljšati svoj položaj, zato že komunist! Ako hočemo komunizem iztrebiti iz naših delavskih vrst, tedaj bi morali to zastarelo naziranje, ki so ga vrgli v javnost židovski kapitalisti in od židov plačani komunistični agitatorji, nemudoma ovreči. Ovreči pa je treba tudi

komunističnih agentov, ki so pripravili narodu in delavstvu te težke dni.

Slovenska delavska mladina se danes zbira okrog Delavske protikomunistične akcije, ki je energično in z mladini lastnim elanom šla na delo, da razbije zid terorizma komunističnih trojk v naših tovarnah, da raztrga okove komunistične suženjske miselnosti in nato povede slovensko delavstvo kot sestavni del naroda, v lepšo in boljšo bodočnost.

Delavsko protikomunistično akcijo podpirajo pri njenem delu predstavniki vseh bivših strokovnih zvez, izvedenci seveda komunistov. Hrbtenico pokreta pa tvori mladina, ki hoče dati slovenski zemlji nov obraz, četudi bo to zvezano z izrednimi napor in z izrednim trdom.

Slovensko delavstvo je pričelo graditi svojo bodočnost! Boriti se proti komunizmu je: služiti slovenskemu delavstvu!

— a —

Komunizem kot areligiozno gledanje na svet

Ljubljana, 16. febr.

Včeraj je pred profesorji srednjih šol v Beli dvorani Uniona, g. Franc Teršglav, naš znani publicist, predaval o »Pomen religioznih vrednot za narod in družbo«.

Predavatelj je postavil vprašanje, kaj pomeni vera družabnemu sožitju. Ta vera podeljuje religioznemu človeku prav posebno oznako: da spoštuje vse, kar je odvisit božje popolnosti, predvsem svojega sočloveka zaradi njegovega naravnega dostojanstva. To spoštovanje poganja iz dobrote, ki je osrednja čednost človeka, ki gleda svet z božjimi očmi. Dobrota dolega vrhunce v skrajnem altruizmu, v vseobsejni ljubezni, na kateri je moč utemeljiti bratstvo vseh ljudi kot otrok božjih. Je pa prava pobožnost le tista, ki se udeležuje v dejavnosti ljubezni do bližnjega in do vsega občestva. Resnična vernost ni golo mistično čustvovanje, ampak je jasna in določena usmerjenost človeka v najvišje Dobro, od njega pa do sočloveka in do tvarnih dobrin. Le na taki usmerjenosti človeka, ki bližnjega vrednoti tako kot sebe, se zna odpovedati svojemu udobju, da drugim ne bo pretesno, zna zatirati svoja poželja.

Večna beseda našemu času

Včasih smo trdili, da je glavni kriterij gospodarstva čim večji profit. Rekli smo, da mora biti gospodarstvo naravnano že samo po sebi na čim večji dobiček. To načelo smo tako poudarjali, da smo skoraj izrinili iz območja gospodarske vede božje zakone. Toda vsaka zmeta prinaša s sabo v bližnji ali daljnji bodočnosti zle posledice. Tudi zmeta o profitu kot glavnem kriteriju gospodarstva je prinesla veliko razočaranje. Gospodarstvo se je sicer na osnovi tega načela razvilo do neslutene višine, istočasno pa zdrknilo v protislovje in doživelo prevaro. Ker v svojem dogajanju ni upoštevalo tistih naravnih meja, ki jih je Bog postavil v svojih zapovedih, ker se pri svojem stremljenju ni oziralo na razsvetljenje, ki ga daje vera v nadzemsko življenje, se je ves njegov razvoj žalostno končal v stanju, ki ponižuje izrablja človeško osebo in naravo; ker si je postavilo za cilj čim večji profit in ne čim večjo blaginjo ljudi, je ta profit prešel v roke nekaterih, dočim splošni blaginji ni bilo zadosteno. Sedanje prilike pa so povzročile, da je tudi to nakopičeno bogastvo splahnelo, tem laže, čim bolj je bilo zbrano v rokah maloštevilnih. Tako se je ta gospodarska zmeta končala v prevari, kakor se konča v prevari vsako delo, ki ne zida na nespremenljivosti božjih zakonov.

komunističnih agentov, ki so pripravili narodu in delavstvu te težke dni.

Slovenska delavska mladina se danes zbira okrog Delavske protikomunistične akcije, ki je energično in z mladini lastnim elanom šla na delo, da razbije zid terorizma komunističnih trojk v naših tovarnah, da raztrga okove komunistične suženjske miselnosti in nato povede slovensko delavstvo kot sestavni del naroda, v lepšo in boljšo bodočnost.

Delavsko protikomunistično akcijo podpirajo pri njenem delu predstavniki vseh bivših strokovnih zvez, izvedenci seveda komunistov. Hrbtenico pokreta pa tvori mladina, ki hoče dati slovenski zemlji nov obraz, četudi bo to zvezano z izrednimi napor in z izrednim trdom.

Slovensko delavstvo je pričelo graditi svojo bodočnost! Boriti se proti komunizmu je: služiti slovenskemu delavstvu!

— a —

Naredba o spremembi določb o zaplembi imovine upornikov in njihovih svojcev

§ 1. V členu 3. naredbe o zaplembi imovine upornikov in ustanovitvi Zavoda za upravljanje in likvidacijo te imovine z dne 6. novembra 1942 št. 201, Službeni list št. 373-89, se črtajo besede: »Čeprav gre za bližnje sorodnike«.

§ 2. Člen 4. v § 1. navedene naredbe se spreminja in se glasi: »Zakonskemu drugu upornika in njegovim bližnjim sorodnikom se zapleni vsa premoženja in nepremična imovina, če so upornika nagovarjali k uporniški udeležitvi, ga v uporniški miselnosti potrjevali ali ga v njegovem delu na kakršen koli način podpirali ali krili.«

§ 3. Naredba o spremembah določb o zaplembi imovine, ki je last upornikovih svojcev, z dne 19. maja 1943 št. 53, Službeni list št. 133-41 iz l. 1943, se razveljavlja.

Ukinitve sekvestra pri tvrdki Standard Vacuum Oil Company of Jugoslavia v Ljubljani

Na podstavi čl. 1. naredbe Vrhovnega komisarja o postavljanju komisarjskih upraviteljev od 29. novembra 1943, Službeni list št. 5-1 iz l. 1944, ukinitim odločbo bivšega Visekega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 20. decembra 1941, Službeni list št. 563-102, s katero je bilo vse in vsakršno poslovanje družbe Standard Vacuum Oil Company of Jugoslavia v Ljubljani postavljeno pod sekvestro.

Delavstvo na Vrhniki proti komunizmu

Vrhnika, 15. februarja.

Na Vrhniki se preživlja z delom po industrijskih obratih okoli 120 ljudi.

Vrhniki delavci niso bili nikoli močno organizirani in se niso mnogo menili za razne politične akcije. Pridno so delali in skrbeli zase in za svoje družine. Njihova treznost se je pokazala tudi zdaj po prevratu, ko so le maloštevilni med njimi nasledili komunistični propagandi in šli v hribe. Razpoloženje je med delavstvom še danes tako, da si delavci žele le zaposlitve in zadostnega zaslužka. Komunistične prevratne težnje pa, ki bi jih mogle spraviti v nesrečo, kakor so spravile že toliko drugih delavcev, vrhniki delavci odklanjajo.

S februarjem so se začela med delavci tudi predavanja o komunizmu, kakršna se organizirajo povsod med delavstvom. Delavci se predavani, ki se vrše vsak četrtek, udeležujejo po štirih skupinah.

Prvo predavanje je bilo 3. februarja. Govor je bil o tem, kdo je pravi Slovencec in kdo izdajalec. Gotovo niso pravi Slovenci oni, ki so pomorili že nad 15.000 Slovencev in so še mrtve opoivali z izdajalec. S svojimi pokolji slovenskih ljudi in s požiganjem slovenskih domov so komunisti jasno pokazali, koliko jim je do slovenskega naroda.

Komunistom kajpak tako govorjenje zelo neprijetno bije v ušesa. Zato so zadnje čase razvili močno propagando proti predavanju o komunizmu, češ, vse to prihaja iz izdajalske Ljubljane. Toda če komunističnih zločinov in neumnosti ne morejo z ničemer drugim prikriti, kakor s povanjem Ljubljane in ljubljanskih izdajalcev, ki predavajo o komunizmu, potem je bolje, da trud opustijo. Njihova zločina nad narodom so preveč očitna, da bi jih mogli zatajiti s takim smešnim zabavljanjem.

Komunisti dele sol: 6 dkg na osebo in mesec

Ljubljana, 14. februarja.

Begunci, ki prihajajo še iz nekaterih po komunistih ogroženih vaseh v Ljubljano, pripovedujejo prav zanimive stvari o komunističnem gospodarstvu v tistih krajih, ki so še pod terorjem tolovajev. Predvsem manjka kmečkemu ljudstvu soli, sladkorja, tobaka, živilske in kvasa in tudi še marsikaj drugega. Sladkor ljudje za silo že se pogrešajo, tudi brez tobaka se da živeti, z ognjem si pomagajo kakor v starih časih, namreč kurijo s kresilom in si izposojajo od hiše do hiše ogenj. Nekateri kmečke ženske znajo že same kvas delati, nikakor pa ne morejo pogrešati soli. Sol je v teh krajih postala prava dragocnost. Marsikatera kmečka družina žrtvuje pristradano kilo masti za kilo soli običajna zamenjava: 2 kg fine pšenične ali ajdove moke za 1 kg soli. Tako daleč so komunisti privredili našega kmeta! Kmetso prebivalstvo seveda čuti, da je sol za življenje potrebna, in žrtvuje tudi zadnji živeč, samo da pride do nje.

Ne manjka pa soli in ne tobaka, prav tako tudi ne sladkorja raznim komunističnim poglavarjem. Tako pripovedujejo ljudje iz Suhe Krajine, iz okolice Kostanjevice in od drugod, o raznih pojedinah, ki se jih vodilni komunisti privoščijo. Kmetom plenijo prašice in pri njihovih kolinah nikoli ne manjka soli. Vsa svinjetina je lepo poslana, za nasolitev slanin in celo

klohas je vedno dovolj vsega potrebnega in seveda tudi soli. Po nekaterih krajih pa so se komunisti le susmili kmečkemu prebivalstvu in so pričeli velikodušno z delitvijo soli in te zaloge so morali bedni ostanki ljubljanske brigade skrivaj prenesti čez Kolpo. To je veljalo za ljubljansko sinčko kot kazen, ker se v boju proti nemški vojski in domobranom ni so bogve kaj izkazali. To sol dele dajali komunisti po dolenjskih vaseh in sicer po 6 dkg na osebo in na mesec. To se pravi, delijo jo samo za mesec februar, ker v nekaterih vaseh že mesece in mesece kmetje niso videli soli in veliko vprašanje je, če bodo komunisti mogli ali sploh imeli priložnost meseca marca tudi kaj deliti. Ta količina soli je ravno zadostna, da si kmečko prebivalstvo enkrat skuha krompir v oblikah, saj drugače tako nima in potem zavije vse prejeeto sol. Potem pa se prično zopet dnevi brez soli! Komunisti so pa celo pri tej mali količini izključili vse družine, ki se jim ne zde »zanesljive«.

Povsod kmečko prebivalstvo nestrpno čaka, kdaj pridejo k njim domobranci in ga rešijo komunističnega terorja. Kmetje so povsod brez živine, zlasti brez prašičev, ker so vse že pogoltli nenasitni komunistični mogotci. Toda ta pesem gre sedaj h koncu in že v nekaj dnevih ne bo nihče imel več mesa, ne komunisti, še manj pa prisilni mobiliziranci ali celo kmečko prebivalstvo samo.

KULTURNI OBZORNİK

Knjige Hrvatske Matice

Hrvatska Matica je izdala v začetku tega leta tri zanimive knjige. Najprej je izšel nagradni roman Envera Čolakovića »Legenda o Ali pašu«. Ta roman je bil izbran kot najboljši izmed 17 del, ki so bila poslana na natečaj. Pravijo, da je roman postal najpriljubljenejši čtivo našega časa ter pomeni velik dobiček nove hrvatske književnosti. Druga knjiga je prevod iz nemščine L. v. Südlunda znanstvene knjige »Problem Slovanov na Jugu«. To delo je baže izredne važnosti za razumevanje hrvatskega vprašanja in zgodovine, katerih idejni vpliv se čuti pri vseh mlajših hrvatskih zgodovinarjih. S to knjigo nadaljuje Matica s prevodi znanstvenih del tujih pisateljev, ki se tičejo kakor koli hrvatske zgodovine. Obenem pa Matica naznanja, da bo začela izdajati tudi važna inozemska znanstvena zemljepisna in zgodovinska dela tako v najbližnjem času ter zane knjige, namreč: Tukididov opis »Peloponeške vojske«, Eastov »Zgodovinski zemljepis Evrope« in Hellpachov »Geopsih«. Kot tretja knjiga je izšlo delo M. Praunspergerja: »Orožje starih Hrvatov v zgodovini in narodnem izročilu« (Orožje starih Hrvatov u poviesti i narodni predaji), kjer se prikazuje prvič v celoti na hrvatskem jeziku vsa vprašanja v zvezi z orožjem sta-

rih narodov s posebnim pogledom Hrvatov. Pisatelj se posebno skrbno ozira na bojno opremo v turškem času, opisujejo junaške graničarje z mejne Krajine. Delo je bogato opremljeno ter bo vporabno kot priročnik za staro orožje.

Hrvatska Matica ne misli samo na hrvatske čitalce, temveč tudi na inozemsko propagando, zato je izdala knjigo znane raziskovalke hrvatske narodne poezije Camile Lucerné v nemščini »Balladen der Unbekannten«. To je serija esejev o hrvatski narodni poeziji in najvažnejših prvinah hrvatskega narodnega duha. »Nepoznane« so ženske narodne pesnice, ki so anonimno ustvarile velike zaklade hrvatskega narodnega pesništva, ki so naravnost klasični in vredni dnešne hrvatske duše evropski kulturi. Lucerna je s to knjigo esejev odkrila skrivnostno žensko dušo in njen delež pri ustvarjanju hrvatske narodne kulture ter razbila z njo marsikakšno napadno mnenje o hrvatski narodni književnosti. Druga podobna knjiga, namenjena inozemcem, pa je izbor J. Dayres »Conteurs eroates«, antologija hrvatskih pripovednikov v francoskem jeziku. Knjiga je izšla že v drugi nakladi, kar priča o njenem uspehu in potrebi.

V zbirki »Savremena književnost« so izšle tri knjige: roman, novela, esej. V drugi izdaji je izšel roman pisatelja An-

tuna Bonifaića »Mladica«, kar tudi priča o vrednosti tega dela iz sodobne hrvatske družbe. Z njim se uvršča Bonifaić med prve hrvatske pisatelje novega rodu, kateri tudi predseduje v njihovem stanovskem združenju. Druga knjiga je izbor novel ministra Budaka, ki je izšel v izboru E. Buerova pod naslovom »Izabrane pripoviesti«. Tu so zbrane najboljše novele tega najpriljubljenejšega sodobnega hrvatskega pisatelja. Tretja knjiga so eseji Nedeljka Subotića »Valovi svetla i sjenec«. V nji se ta priznani pisatelj bavi s problemi parlamentarizma, demokracije itd. pa tudi književnosti, ko n. pr. komentira na svoj način Dostojevskega in njegove romane, vse pa pod vidikom »sonca in sence«.

V zbirki mladinskih knjig so izšle »Gospine trešnjice« od Jagode Truhelke, ki spada med klasične pisateljice mladinskih knjig, drugi del zbirke »Zlatni danci« ter »Ivanjska noč« Josipa Cvrtile. Vse zbirke so bogato ilustrirane.

V zbirki »Mala knjižnica« je izšlo delo Ferdinanda Frieda »Društveni prevrt«, kar je prevod iz nemščine ter v njem razlaga socialno politični prevrat v sodobnem evropskem življenju. V Prosvetno politični knjigi sta izšla prav tako dva prevoda iz področja vede o državi, namreč Rudolfa Kjellena »Država kao oblik života« in Carla Schmitta »Pojam politike«. Prva knjiga obdeluje načelna vprašanja o državi, druga pa poseda v sedanjosti boj dveh svetov in nam odkriva marsikakšno novo spoznanje.

Končno je izšel v zbirki »Svetskih pisaca« prevod enega najboljših sodobnih slovaških romanov »Jožef Make«, ki ga je spisal pisatelj Hronski ter obravnava dogodeke na Slovaškem v povojni dobi.

To so knjige letošnje »Hrvatske Matice«, kar priča o velikem delu te vsehrvatske knjižne ustanove ter o njenem naporu pri oblikovanju sodobne Hrvatske v smislu Nove Evrope.

Peti sinfonični koncert

Sporod petega sinfoničnega koncerta se je vršil, vsaj po naslovu sodeč, v znamenju letnega časa ali krajše rečeno: v znamenju predpustne dobe; v tem smislu namreč, da so dali prireditelji, kakor tudi že lanske leto, na spored tega koncerta lažjo glasbo, pri kateri ni treba poslušalcu šele z napeto pozornostjo in s skrajno koncentracijo odkrivati lepote izvajanih umetnin; na sporedu so bile skladbe, ki se poslušalcu s svojimi živimi ritmi, s svojo melodioznostjo, s svojo svežo neuganostjo, s pestro instrumentacijo, z ljudsko občutno motiviko neposredno razodevajo. Gotovo imajo Dvořakov Slovanski plesi, ki so izključno tvorili spored tega koncerta, vse te in še mnoge druge lastnosti, ki jih eleherne poslušalca približajo, čeprav so to po drugi strani umetnine drugačne vrste kot na primer kak Straussov valček ali čigava si že bodi polka. Od desetih Dvořakovih plesov, kolikor jih je bilo od

cele serije na sporedu, je vsak svojevrsno občuten in tudi svojevrsno instrumentiran. Razporejeni so bili smiselno, tako da so bili med živahne in bolj hrupno instrumentirane pomešani oni mirnejšega značaja in tudi bolj zdržane instrumentacije. Tako je nudil spored zaključeno sliko.

Za dirigentskim pultom je to pot stal D. M. Šijanec, ki ga je občinstvo kot staro znanca simpatično pozdravilo. Vodil je ves spored na pamet. Posebno pohvalno moramo omeniti, da je znal vsakemu izvajancu plesu dati svojso lice, kakor si ga je tudi skladatelj zamislil; pa neko posebno toploto in mehko čustvenost so dihal skladbe, kakršno jim more dati le mehko čuteč dirigent. Rado pa se zgodi, ako je v izvedbi bolj poudarjena čustvena stran, da pri tem ne nekako trpi tehnična stran izvedbe. Tako se je sem in tja pri hitrih spremembah tempov zamajala enotnost v orkestru; teme so rade zlasti na močnejše instrumentiranih mestih tonile, dočim so bili prozorneje instrumentirani plesi v tem oziru dobro podani; intonacija ni bila vedno brezhibna, to celo v vodilnih instrumentih ne. Čeprav je pozornost večine poslušalcev pri te vrste skladbah drugam usmerjena, vendar ne kaže prezreti tudi teh in podobnih fines, ki pri nesejo v izvajanju čim večjo dovršenost.

Koncert je bil polnoštevilno obiskan; udeležili so se ga tudi zastopniki oblasti. Občinstvo je vsa izvajanja sprejelo s toplim priznanjem. M. T.

Pretiskane znamke gredo v denar

Ljubljana, 15. febr.

Najbolj bistvena delitev potreb je vse-
kakor delitev v resnične in umišljene
potrebe. Vendar se ta delitev v gospo-
darstvu malo upošteva. Trgovanje z do-
brinami, po katerih segajo ljudje za umiš-
ljene potrebe, donosa namreč večje do-
bičke kot pa z resnično potrebnimi do-
brinami. Tako je z dragulji, tako tudi z
redkimi znamkami.

Človek, ki ni o teh stvarih nikoli raz-
mišljal, je z začudenjem opazoval vrve-
nje na Glavni pošti, ko so pred dvema
leti prodajali jugoslovanske znamke, pre-
tiskanje s CO-CI. Isto vidimo na poštah
sedaj, ko se prodajajo italijanske znam-
ke, pretiskane s kranjskim orlom in na-
pisom: Ljubljanska pokrajina.

Kronika ljubljanske filatelistske
ima pač živo zapisane one mesece v
letu 1941, ko so bile jugoslovanske
poštne znamke pretiskane od italijan-
skega civilnega komisarja z začetni-
cami »Co-Ci« (koči = Commissario ci-
vile) in ko so se potem te pretiskane
znamke v največ nepopolnih serijah
ali pa posamično prodajale na črni bor-
zi, etablirani takrat v bližini glavne
pošte v »Slovenem« vinotoku za never-
jetno visoke cene, tako da so mnogi
prebrisanji spekulanti zaslužili ogrom-
ne dobičke, saj so prihajali kupovat te
pretiskane »Co-Ci« znamke filatelisti
iz Zagreba, Grada in drugih mest.

Storjenih je bila takrat v zade-
vi teh pretiskanih znamk tudi več
kaznivih dejanj, tako tatvin in prevar,
celo ponarejati so skušali pretiskane
znamke. Tečaj tem znamkam se je
sprva silno dvigal, a cene so nato pa-
dale, ker ves postopek izdajanja s fi-
latelističnega stališča ni bil neopore-
čen. Te »Co-Ci« znamke so prešle ši-
roko javnosti v pozabljenje, toda v
pravih filatelističnih krogih imajo še ved-
no svojo, nekam ustaljeno vrednost.

Filatelisti strokovnjaki so pri na-
kupu teh znamk bili zelo previdni. S
povečevalnim steklom so vam proučili
vsak robček na znamki in grajali naj-
manjšo napako, ki mogoče ni značala
niti celega milimetra, da so tako na-
prodajali ponujeni znamki izbihi višjo
vrednost. Redke znamke, ki so bile ze-
lo drage, so ti strokovnjaki devali celo
pod mikroskop!

Varčni in gospodarsko pametni
ljudje pravijo, da se v znamke vloženi
prihranki in denarci največkrat prav
plodonsno in dobro obrestujejo. Zato
sedaj ni nič posebnega in čudnega, da
se je pojavilo tako veliko in intenziv-

no zanimanje za pretiskane italijan-
ske znamke, ki so prišle sedaj v pro-
met za Ljubljansko pokrajino. Cene
tem pretiskanim znamkam gredo ra-
pidno kvišku. Tako pravijo, da sta
znamki po 10 in 25 lir dosegli že prav
zavidljiv tečaj 500 lir in morda še več.
Širijo pa se govorice, da bo tečaj pa-
del in da že pada!

Kdo se vse sedaj zanima za pre-
tiskane italijanske znamke Ljubljanske
pokrajine? Zivo zanimanje kaže mla-
dina. Ker je vsak dan k okencu v le-
vemu kotu veže na glavni pošti veli-
kanski naval za nakup znamk, ni ču-
dno, da prihajajo mladi ljudje že prav
zgodaj pred glavno pošto. Tam stojijo
in čakajo, da se dvignejo roletni glav-
nih vrat, nakar se vsujejo v levi kot.
Čakajo in že barantajo, vprašujejo in
zamenjujejo blago — znamke. Marsi-
katero šaljivo zakrešejo. Priporočuje-
jo si veselo in žalostne zgodbe.

Kdo še kupuje znamke? Mnogi jih
kupujejo, da jih potem poklonijo ose-
bam, ki imajo z njimi trgovske opravke.
Znani so trgovski zastopniki itali-
janskih tovarn in trgovskih hiš, ki
zdaj v Ljubljani zbirajo pretiskane
znamke, da jih potem poklonijo šefom
in direktorjem tovarn v Italiji kot ne-
kak prezent, saj v trgovsko-poslovnem
svetu mora biti človek tudi — kavalir.

Na glavni pošti pa tudi na pošti na
Poljanski cesti so stale tudi v sredo dol-
ge vrste ljudi. Prodajali so namreč pre-
tiskane znamke po 15 c. in 20 lir, ki so
namenjene zgolj filatelistom. Kdor ima sre-
čo, pride v kaki uri na vrsto, večina pa
mora prestat kar cel dopoldan ali po-
poldan. Seveda nihče ni čakal iz golega
vestila do čakanja. Čakalci so večinoma
ljudje, ki tistega časa prav gotovo ne bi
mogli bolj gospodarsko porabiti. Ko
znamko za 20 lir prodajo naprej za 100,
v neki gnečici na pošti se je govorilo
celo o 300 lirah, si lahko čestitajo, da se
jim je čakanje izplačalo.

S tem dobičkanosnim čakanjem se
ukvarja predvsem mladina. Kdo bi ji za-
meril, če si skuša z nekaj uric trajajočim
zabavnim kramljanjem kaj prislusiti. Vse
drugače sodbo pa bi utegnil tako imeti
o ljudeh, ki to čakanje tako dobro pla-
čujejo. Največja sreča teh ljudi je v tem,
da morejo brskati po debelih albumih z
znamkami. Kadar se zastrme v kako se-
rijo, za katero so potrežili več kot potre-
buje človek za življenjske potrebe, v
nem letu, je njihova sreča popolna.

sposobnost družine. Kljub notranji reli-
gičnosti pa se ni mogel preko prosvet-
ljenega nacionalizma prebiti do pozitiv-
nega krščanstva. V svoj vzgojni sistem,
ki tvori še danes osnovo vse vzgoje, je
vključil tudi vzgojo telesa —

1. 1831. se je rodil v Srednji Belt pri
Predvorju Matija Valjavec-Kračmanov,
pesnik in slavist. Maturiral je v Ljubljani,
študiral na Dunaju klasično filozofijo in
slavistiko, nato pa služboval v Varaždi-
nu in Zagrebu. V mladosti je pisal pesmi,
zlasti balade in epske pesmi v navadnem
stilu, objavljali jih je v Novicah. V liriki
izraža hrepenenje po domačem planin-
skem svetu in ljubezen do prirode, iz-
vrstno je zadel narodni ton. »Pastir« je
ena izmed najlepših slovenskih epskih
pesmi. V zreli dobi je objavil nekaj lir-
skih ljubavnih pesmi polnih pravega
črnečnega občutja. Precej je tudi prevajal.
Zbiral je slovenske in hrvaške narodne
umotvorbe ter proučeval narečja, pisal
slovnice razprave. Glavno njegovo delo
iz tega področja je obširen »Prinos k
naglasu v slovenskem jeziku« in »Glavne
točke o naglasu književne slovenščine«,
ki je osnovno delo o slovenskem na-
glasu —

NOVOSTI NOVOSTI NOVOSTI NOVOSTI

SKRIVNOSTNO TELO JEZUSA KRISTUSA!

Okrožnica papeža Pija XII. Pojasnil dr. Franc
Grivec. 196 strani. — Cena: broširano 30 lir.
(pri nakupu 10 izvodov po 25 L). Vezano 40 L.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Pred škofijo 5 Miklošičeva cesta 5

1. 1856. je umrl v Parizu Heinrich
Heine, pesnik in publicist, oče nemškega
feljtona, grobar klasične romantike, in
najmočnejši zastopnik mladonemškega
subjektivizma. Značilna zanj je notranja
razdvojenost med nemštvom in židov-
stvom, močnim občutjem in razjedajočim
razumom, čuječim hrepenenjem in suho
stvarnostjo. Pesnik byronovskega sveto-
bolja je bil, virtuozen lirik, duhoviti fel-
jtonist in strupen satirik —

1. 1865. se je rodil v Senju Silvije
Strahimir Kranjčević. Po dovršeni gim-
naziji je odšel v Rim študirat bogoslovje,
a je izstopil in učiteljeval po Bosni
in Hercegovini tu bil naposled upravnik
trgovske šole v Sarajevu, kjer je leta
1908. umrl. Zbirke njegovih pesmi so: Bu-
garkinje, Trsaji in Izbrane pjesmi. Kranj-
čević je pesnik svobode, rodoljubja, kr-
ščanskega misterija pa tudi pesimizma.
On naj bi bil po sodbi literarnih zgodovinar-
jev prvi in najizrazitejši predstavnik
nemira, krize in bojovitosti moder-
nega kulturnega človeka. Bral je moder-
ne Ruee, Ibsena, med Nemci pa naj-
več Heineja.

Segajte po novi knjigi Slovenčeve knjižnice

Črni svatje

ki bo v razvedrilo preprostemu in izobraženemu. Sloven-
čeva knjižnica namenoma izbira iz literature stvari, ob
katerih vsak bralec najde zase primerno duševno hrano.
Naročite se na Slovenčovo knjižnico!

Za današnji dan

Koledar

Četrtek, 17. svečana: Franc Kle,
mučenec; Silvin, škof; debeli četr-
tek.

Lunina sprememba: 17. svečana
zadnji krajec ob 8.42. Herschel na-
poveduje dež ali sneg.

Petek, 18. svečana: Simeon, škof
in mučenec; Flavijan, škof; Prepe-
digna, mučenica.

Dramsko gledališče

»Namišljeni bolnik«. — Red Če-
trtek. — Ob 16.

Operno gledališče

»Princeska in zmaj«. — Izven. —
Ob 16.

Kino »Matica«

»Noč zmešnjave«. — Predstave
ob 15 in 17.30.

Kino »Unione«

»Jurista v zakonu«. — Predstave
ob 15.30 in 17.30.

Kino »Sloga«

»Bislovsberška deklet«. — Pred-
stave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne:
dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43; mr.
Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr.
Ustar, Selenburgova ulica 7.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Nov dovoz goriškega sočivja

Prometne razmere med našo in go-
riško pokrajino se očitno boljšajo, kar
je zlasti važno v teh mesecih, ko je
naše mesto precej navezano na dovoz
zgodnjega goriškega sočivja. Poročali
smo, da je bilo prejšnji teden uvože-
no z Goriškega mnogo cvetačev, toda
tudi ta teden se je uvoz nadaljeval.
Tako je v terek dospelo dva vagona
cvetačev in Ljubljanci so imeli pri-
liko opazovati številne vozove, ki so
vozili cvetačev s kolodvorov v skladišča
ljubljanjskih trgovcev. Hvalevredno je,
da je ta cvetača skrbno izbrana in
lepo spravljena v rešetastih zabojih,
enako kakor so v zabojih jabolk. —
Včeraj so bili vsi ljubljanski trgovci
in branjenci v obilni meri založeni s
cvetači in tudi cena je že nekoliko
prišla popuščati, tako da dobiš sedaj
že prav lepo sočivje po maksimi-
rani ceni. V Ljubljano prihajajo tudi
že prve pošiljke goriške solate, ki je
res lepa. Ljubljanski trgovci so vče-
raj prodali branjcem kakih 50 za-
bojev te solate, kar pa je za Ljub-
ljano seveda premalo ter je bila na
primer na trgu razprodana že v prvih
jutranjih urah. Uvoz goriške solate
se bo seveda v prihodnjih dnevih še
povečal, tako da bo ljubljanski trg v
obilici založen s tem sočivjem. Dru-
gače pa je bil včerajšnji tržni dan
na živilskem trgu mrtov. Gospodinj-
e še vedno kažejo veliko zanimanje za
kisló repo, ki prihaja sicer vsak dan
na trg, toda v omejeni količini, tako
da je kmalu vsa razprodana.

Nasadi cikorieje v Ljubljani

Znano je, da je korenje rastline
cikorieje zelo pripravna surovina za
proizvodnjo kavnega dodatka. Naši
kmetje te rastline na tleh ljubljans-
ke pokrajine in v bližini nikjer niso
sadili in to tudi v letih krize ne, ko
običajni kmetki pridelki niso šli v
denar ter so kmetom priporočali le
industrijske rastline. Pač pa je sode
mnogo na Hrvaškem in tudi ljubljans-
ka tovarna hranila je uvažala cikoriejo
prej od drugod ter jo v Ljubljani
predelovala. Povpraševala po kavi-
nem dodatku pa je sedaj v Ljubljani
prav veliko. Ljubljanski izdelovalci
kavnih dodatkov — in teh je več —
so si pomagali za sedaj na drug na-
čin. Znano je, da so nekatere vrste
korenja in pese, zlasti sladkorne vse-
pe, tudi pripravni za izdelovanje ci-
korieje. Sedaj pa nameravajo nekateri
ljubljanjski tovarnarji že letošnjo po-
mlad nasaditi v Ljubljani sami, ozi-
roma v neposredni bližini mesta več
prave cikorieje, ki bi jo potem upo-
rabili za izdelovanje kavnega dodat-
ka. V poštvi bi prišli seveda nekateri
travniki na Barju, kjer je zemlje še
dovolj in je pripravna za gojenje ci-
korieje, medtem ko v mestu samem ni
zemlje in kar je je, pride v poštev
za bolj važne rastline, namreč za fi-
žol in krompir. Ako se bodo nasadi
cikorieje v Ljubljani obnesli, bo to
prvi poskus te vrste pri nas in ver-
jetno je, da se bodo naši kmetje, te
precej dobičkanosne kulture, oprijeli
ter jo gojili tudi pozneje, v nevojnih
letih.

Povpraševanje po semenih

Glavna skrb, ki muči sedaj, tik
pred pomladjo ljubljanske male vrt-
narje in obdelovalce zemlje je, kje
dobi primerno in dovoljno količino
semena, da bi posejali in zasadili svo-
je njivice, vrtičke in lehe. Resnica je
namreč ta, da je marsikatera družina
med zimo pojedla še oni krompir in

Za Zimsko pomoč

Gospod inž. Ciril Piro je daroval me-
sto venca na grob profesorja Suhorja
200 lir za »Zimsko pomoč«.

Za informacije glede »Zimske pomo-
če« kličite: 47-71 (int. 44)! Prostori »Zim-
ske pomoči« so v Puceljčevi ulici 9-1,
levo. Denarne prispevke pošiljajte po de-
kovnih položnicah na »Pokrajinski pod-
porni zavod — Zimska pomoč« — ček. rač-
un 16.580.

Važno za trafikante

Združenje trafikantov sporoča članom,
naj pridejo po lepilo v Glavno zalogo.
Posodo je treba prinesiti s seboj.

Oddajniška skupina »Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 17. februar:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji
pozdrav; vmes: 7.30: Poročila v slovenščini
— 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica,
pregled sporeda v nemščini in slovenščini,
nato koračnica — 12 Opoldanski koncert —
12.30 Poročila v nemščini in slovenščini —
12.45 Veseli zvoki za premor — 14 Poročila v
nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj — 17 Po-
ročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Do-
bra volja v duru in molu — 18.45 Iz nara-
doslovja, Anton Mrkun: Nekaj ženitovanj-
skih običajev v Dobropoljah — 19 Sloven-
sko glasbo izvaja radijski orkester pod vo-
dstvom dirigenta D. M. Šijanec — 19.30 Po-
ročila v slovenščini, pregled sporeda — 19.45
Glasbena medigra — 20 Poročila v nemščini
— 20.15 Vsakemu svoje radio zapoje — 21.15
Koncert Komornega tria — 22 Poročila v
nemščini — 22.10 Nekaj napevov za lahko noč.

Dnevne novice

V cerkvi Marijinega Oznanjenja bo slo-
vesen žalni Requiem v četrtek, 17. t. m., ob
sedmih za padle in umorjene v fante,
žrtve brezbožnega komunizma. — V petek,
18. t. m., pa bo Requiem za matere, žene
in dekleta. Vsi najviljudneje vabljeni.

Dijaki, dijakinja! Pripravite se pravo-
časno na razredne in privatne izpite. Redni
vsakodnevni pouk. Oddelki za posamezne
predmete, matematika, jezikl itd. Vodstvo:
Miklošičeva 22-1, Delavska zbornica.

Slovenski lovel so dobili krasen prispe-
vek za svojo strokovno knjižnico z delom
dr. Lokarja »Gozdovi in vode vabijo«. Do-
bite v vseh knjigarnah.

INSTRUKCIJE za SOLOIII NOVI TRG 2.

Ce vam kušmar popravila radio aparat
vas stane trikrat več, ker dela ta na vašem
aparatu začetniške poskuse. Zato se ne po-
služite kušmarjev, ampak strokovne delav-
nice Everest-servisa, kjer vam bodo popra-
vil vaš aparat strokovno, hitro in po so-
lidskih cenah. Prepričajte se! — EVEREST,
Prešernova ulica 44.

Javno delavsko-naměstensko protikomu-
nistično zborovanje. Glavni odbor Delavske
protikomunistične akcije sklicuje za nedeljo,
20. februarja, ob 9.30 veliko javno delavsko-
naměstensko protikomunistično zborovanje.
Zborovanje bo v veliki dvorani Delavske
zbornice. — Narodna in stanovska dolžnost
vsakega delavca in naměstence brez razlike,
ali je zaposlen v javni ali privatni službi,
je, da se tega zborovanja udeleži in s tem
dokumenta svojo narodno in stanovsko
zrelost.

Dramsko gledališče

Četrtek, 17. februarja, ob 16: »Namišljeni
bolnik«, Red Četrtek.

Petek, 18. februarja, ob 16: »Cvetje v jeseni«.
Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Sobota, 19. februarja, ob 16: »Robinson na
sme umreti«, Red Sobota.

Mollere »Namišljeni bolnik« V njem je
pokazal dramatičnega tragikomičnega tipa mi-
ljenega bolnika, ki deloma tiranizira svojo
okolico, deloma pa je žrtev sebičnosti in
spetk. To Mollerovo delo tokrat režira prvič
na našem odru Jože Kovič, ki igra tudi
naslovno vlogo. Nadalje igrajo še: Belino
— Gabrijelčičeva, Angeliko — Verdonikova,
Beralda — Sever, Aclanta — Verdonik,
Dioforusa — Peček, Tomaža Dioforusa — Na-
kerst, Purgona — Gorinšek, Fleuranta —
Raztresen, Bonnefolaja — Blaž, Tonetto —
Kraljeva, Luissona — Svetelova. — Danes
je predstava za red Četrtek.

Ena zadnjih uprizoritev Tavčarjeve igre
»Cvetje v jeseni« bo v petek ob 16 po zni-
žanih cenah, na kar p. n. gledališko občin-
stvo opozarjamo.

Operno gledališče

Četrtek, 17. februarja, ob 16: »Princeska in
zmaj«. Mladinska opereta. Izven. Cene
od 28 lir navzdol.

Petek, 18. februarja: Zaprt.

Sobota, 19. februarja, ob 15.30: »Snežuročkas«.

Izven. Cene od 36 lir navzdol.

Premiera Foersterjeve opere »Gorenjski
slavček« odločena. Zaradi obolenosti M. Po-
lajnjarjeve, ki bi morala peti glavno žensko
partijo Minke v tej operi, je premiera od-
ložena na prihodnji teden. Vlogo Minke stu-
dira Ksenija Vidaličeva.

Opozorjamo na današnji popoldanski
predstavo mladinske operete »Princeska in
zmaj«, ki sta jo napisala P. Golovin in J.
Gregore. Dejanje te pestre bajke se dogaja
na vasi, v čarobnem gozdu in v kraljevi
dvorani. Delo poživljajo melodiozni spevi in
pestri baletti. Osebe: oče — Marenk, mati —
Koširjeva, Jožek Barblčeva, Anica — Sjar-
dova, eigan — Planecki, kralj — Humar,
kraljica Juna Boltarjeva, norček — M.
Sancin; nastopajo še živali, troglavci, zmaj,
vile in sedem palčkov. Dirigent J. Gregore,
režiserka M. Slavčeva, koreograf P. Golovin.

Franciškanski oder

Nedelja, 20. februarja, ob 16: »Usodno ja-
bolko«. Cene od 10 lir navzdol.

Poizvedovanja

Najdena je bila osebna oblačilna izkaz-
nica na ime Strukeš Alojzija, Bljše. Vpra-
šati v upravi »Slovenca«.

—————

Naročajte roman »Ivanhoe«!

Kako je začelo goreti staro ljubljansko gledališče

Na Kongresnem trgu, kjer stoji dan-
danes dom Filharmonične družbe, v
katerem je med drugim tudi kinogleda-
lišče Matica, je bila izza leta 1764.
stanovska jahalnica. To so jeli l. 1842.
prezidavati v deželno gledališče, ki je
danes pred 57 leti pogorelo. Tedanji
časniki poročajo, da je zavohal ob 1
po polnoči mestni stražnik Rus, grečo
službeno mimo gledališča, da se nekaj
smodi. Z njim vrel je začel preiska-
vati sumljivi duh okoli gledališča tudi
stražnik Izanc. Naenkrat sta zaslišala,
kako kriči gledališki vratar Gogala iz
drugač nadstropja, iz čigar odprtih
oken je že puhtel gost dim: »Ogenj!
Pomagajte, da se ne zadušimo!« Hkrati
je zalučal mož na tla povezek ključev.
Iako se je posrečilo prvoimenovanemu
stražniku odprti velika vrata poslop-
ja, njegov tovariš pa je urno tekel v
mestno hišo, da so nemudoma obve-
stili iz nje glede nastalega požara graj-
skega čuvaja, ki je oznanil s tremi
strelji žalosten dogodek mestu in nje-
govemu obližju.

Tako nekako nas poučuje o veli-
kem požaru takratno časopisje. Toda
vse je bilo nekoliko drugače. Živeli
sajmo torej, kaj pripoveduje se poču-
čividec, upokojeni šolski ravnatelj g.
Jakob Furlan, ki je bil na kraju po-
žarne nesreče takoj početka.

Tako pravi: Dne 16. februarja 1887
smo se poslavljali »Pri Bobenčur« na
Glincah v viški občini od tedanjega
kateheta na prvi mestni deški ljudski
šoli, ki je domovala v starem gimna-

zijskem poslopju na sedanjem Vod-
nikovem trgu, rajnega Janeza Gnezde,
določena za profesorja verouka na
ljubljanjski realki. Okoli polnoči smo
se vračali v mesto. Starejši tovariši so
šli naravnost domov, Jožef Maier in jaz
pa sva zavila še v kavarno »Karel«, ki
je bila v prostorih, katere zavzema se-
daj Bahovčeva lekarna, torej prav v
bližini gledališča. Tam sva naletela na
tovariša Antona Razingerja, tačas učitelja
druge mestne deške ljudske šole na
Grabnu ali na sedanji Cojzovi ce-
sti. Popivši naročeno kavo smo odšli.
Noč je bila zelo mrzla. Ker je pihal
močan veter, smo stopili pod gleda-
liško lopo, da prižgemo smodke. Zda-
jci smo zapazili v veži gledališča svetlo-
bo in dim, iz česar smo sklepali, da
mora v notranjosti gledališča goreti.
Prišli smo na vse grlo vpit: »Ogenj,
ogenj!« V kazini pa je bil baš tisti
večer odnosen tisto noč podčastniški
ples. Stražnik, opravljajoč pri veselici
varnostno službo, je prihitel k nam ter
se je začel nad nami hudovati, čemu
vpijemo in zakaj kalimo nočni mir. Ko
smo mu povedali, kaj smo po golem
naključju zagledali, smo ga vedli do
vrat, da se je sam na svoje oči pre-
pričal o nesreči. In tedaj se je začelo:
»Ogenj!« Iz lope so se oglasile igralke,
speče v poslopju, ter zmetale pred nas
na cesto ruhe in posteljino, da bi
jih pri skoku skozi okna nanje pre-
stregli. Kmalu nato je pribrzala po-
žarna bramba ter se lotila nujno po-
trebnih reševanih del.

Alojzij Potočnik.

Ne krvavi prvič naš slovenski narod

Ko so se Turki naveličali divjati po slovenski zemlji, so se z velikanskim plenom in kakimi desetstotimi ujejniki vračali v Bosno. Pri Mohličah so prebrdli 15. avgusta Dravo, poprej pa poklali starčke in otroke, ki jih niso mogli vzeti s seboj. Kajti Drava ni mogla nositi tolike teže, še tako je pri prevozu utonilo mnogo Turkov, še več pa kristjanov. Skozi Junske doline so šli roparji mimo Slovenjega grada in Cerja na Hrvaško.

V zadoščenju nam je poročilo, da je Turke na tem povratku končno vendar zadela roka pravice. Napadla sta jih namreč grof Peter Zrinjski in poveljnik trdnjave Jajce z majhno četo. Pred spopadom so Turki hoteli pokliti ulete kristjane, pa niso imeli več časa. Sami so se morali umakniti v bližnji gozd. Toda Hrvatji so jih drugi dan le dobili v pest in jih tako porazdelili, da jih je od 20 tisoč le pet tisoč odneslo pete. Tako se je končal najhujši turški vpad v koroško deželo.

Še mnogo večja je postala nevarnost za naše dežele, pa tudi za vso srednjo

Evropo, ko so leta 1479. sklenili Benečani mir s sultanom Mohamedom II. Vojška, ki so jo Benečani vodili s Turki, je bila za Benečane nesrečna. Morali so izprazniti Krojo, in precej ozemlja v Albaniji. Tudi Skader je bil pred padcem. Benečanom je služilo to ozemlje le za trgovska oporišča. Ko so Turki dovolili v pogajanjih Benečanom svobodno trgovanje po vsem svojem ozemlju, so se Benečani vsem tem posestvom, ki so jih že v boju izgubili, odrekli in obljubili plačevati Turkom celo letni davek 10.000 dukatov.

Ta mir je zelo povečal pritisk Turkov na ogrske in cesarjeve dežele. Matija Korvin se je pomiril s poljskim kraljem Kazimirov in češkim kraljem Vladislavom, da bi se mogel posvetiti jugu svoje države. Tu je imel sedaj kar dva sovražnika. Ko je zaradi spopadov s Frankopani izgubil 1.480 otok Krk, so se njegovi odnosi z Benečani še poslabšali. Vendar se v vojno z njimi ni spustil. Turki so namreč takoj po miru z Benečani udarili na Hrvaško, Slavonijo in

Sedmograško in to s toliko silo, kakor da jih hočejo osvojiti. 14. decembra 1480 je pisal kralj Matija Sikstu IV.: »Od sv. Martina lani do istega dne letos so se naši kraji enajstkrat borili s Turki. Ni bilo boja, v katerem ne bi padlo vsaj tristo Turkov in da bi naši ne zmagali.«

14. maja je tri tisoč Turkov prešlo Kolpo in vdrla na Kranjsko v smeri proti Kočevju. Divjali so po Dolenskem in prišli skoraj do Ljubljane. Prekoračili so menda tudi Sočo in dosegli Cedad in Videm, vendar poročila o tem vpadu najbrž ne bodo resnična, saj je bil pravkar sklenjen med njimi in Benečani mir.

Velik turški napad avgusta 1479 je veljal predvsem zapadnim delom dežel ogrske krone in je segal tudi na Stajersko do Ptuja in Ljutomer. Isto jesen so bili ponovno na Stajerskem, a jih je Jurij Vitovec, sin Jana Vitoveca, znanega iz bojev za celjsko dediščino, pobil neke med Brežicami in Pilštajnom. Skoraj istočasno je druga velika turška vojska doživela poraz na Sedmograškem. Te zmage so imele za posledico, da so naslednje leto vdrli Ogrji v Vlaško. Pobili tamkajšnjo turško vojsko in vpadli preko Donave celo v Bolgarijo.

Ta vpad je Turke zelo razsrdil. Da bi se maščevali, so zbrali bosanski Daud — paša in sosedni begi veliko vojsko ter z njo poletli 1.480 udarili preko Hrvaške na Kranjsko, Stajersko in Koroško.

Turški ostrog — V ospredju je poveljnikov šotor z baldahinom. Pred njim mizica z blazinastim sedežem. Takih orientalskih razkošnih šotorov seveda krčala bosanskih akindžijev, ki so najčesče obiskovali naše kraje, niso vodila s seboj

ker je bila dežela proti Kranjski zavarovana, ampak so šli iz Stajerske in povzročili iznenadenje. Na tihem so pri Mohličah prebrdili Dravo in šli mimo Trušenj in Ostrovice proti Staremu dvoru. Na koroški meji so se Turki razdelili. En oddelek je šel čez hribe na Gornje Stajersko proti Neumarktu in plenil okoli Rottenmanna, Leobna in Judenburga. Drugi si je izvolil Koroško, da bi počenjal v njej svoje grozovitosti. Turki so takrat z vso silo napadli Labodsko dolino, pa so pri Premisu in Ladaniku zadeli na krepak odpor kmetov. Bili so odbiti. Tudi utrjeno rojansko cerkev so zaman naskakovali. S Koroškega so napravljale posamezne čete roparske pohode v bližnje pokrajine. Nekatere so plenile okoli Slovenjega grada, druge so vdrle skozi Kanalsko dolino na Furlansko, kjer so premagale 500 beneških soldatov namernikov. Zopet druge so divjale po Kranjskem. Tudi sedaj se ni nihče krepko uprl sovražniku. Posamezne trume kmetov in meščanov so se rešile pred uničenjem, ko so se uspešno branile v utrjenih krajih, toda skupne obrambe vse dežele ni bilo.

Strahno je bilo razdelanje, ki so ga Turki zapustili za seboj. Največ sta trpeli to pot Stajerska in Koroška. Izredno mnogo cerkva je bilo razrušenih in požganih, mnogo do tal porušenih vasi so morali prebivalci popolnoma zapustiti. Na tisoče ljudi je bilo odpeljanih v sužnost, med njimi okoli 500 duhovnikov.

KINO »MATICA« 22-41

THEO LINGEN kot režiser, kapelnik in veliki ljubimec v pikantni muzikalni komediji s petjem

»Moč zmešnjave«

V ostalih vlogah popularna

MARTE HARELL in GUSTAV FRUHLICH

PREDSTAVE ob delavnikih: 15 in 17.30

KINO »SLOGA« 27-30

Duhovita veseloligra po istoimenskem komadu Gerharta Hauptmanna

»Bischofsheische dekleta«

Carla Rust, Hans Braunewetter, Lina Carstens, Käthe Dyckhoff, Max Günter, Josef Sieber

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17: ob nedeljah: 16, 13.30, 15.30 in ob 17.30

KINO »UNION« 22-21

DANES ZADNIJIKRAT!

Do tragikomičnih zapletljajev pride v zakonu, ko se vzameta dva zagrizena pravnik, ki izvršujeta odvetniški poklic...

»Jurista v zakonu«

Magda Schneider, Wolf Albach Retty, Hans Olden, Oskar Sima...

PREDSTAVE ob delavnikih: 16.30 in 17.30

MALI OGLASI

POSTREZNICO
pridno in pošteno - sprejemna za delo v kuhinji, namočena histina, za vsak dan dopoldne od 8 do 11. Vstop po možnosti takoj. - Naslov v upr. »Slova« pod št. 1288.

SLUŽKINJO
samostojno, večje vseh gospodinskih del, pošteno in mirno, sprejemno k dvema osebam. Ponudbe na upr. »Slova« pod »Dobra« histina št. 1305.

ŽEPNO URO
krom, s kovinsko vezico, sem izgubil v soboto zvečer na Poljanski cesti - blizu rdeče hiše. Poštenega najditelja prosim, da jo odda proti dobri nagradi v upr. »Slova« ali pa vsaj vrne vezico, ki je drag spomin.

STRUŽNICA
1 m dolga, zelo dobro ohranjena, z elektromotorjem, za 30.000 L, in dva kompresorja - zelo poceni naprava. Poizve se pri Merkur, Puharjeva 6.

JUTA VRECE
kolomaz, karbolinej, čistimadež, barit (težki špat), bela kreda (kalcijski karbonat) na zalogi pri tvrdki »PETRONAPTA« A. Hmeljak, Ciril-Metodova (prej Tyrševa) 35a.

KLAVIRJE
popravlja in uglašuje strokovnjak Radoš Warhinek - Privoz 10, Prule, telef. 33-40.

MIŠI, PODGANE
in žurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji Kane, Židovska ulica 1.

STEKLENICE
razne vrste, kupujemo. Plačamo dobro. Na vašo željo jih prevzamemo na domu. - B. Guštin, Vodnikov trg št. 2.

ODDAM V NAJEM
dobro idočo čevljarstvo delavnico, ki je na dobrem planu. Ponudbe na upr. »Slova« pod »Center mest« št. 1310.

PRODAM
30 do 40 kg težke prašiče, Marinko - Vnanje gorice 15.

ZENSKO KOLO
kupim. - Ponudbe na upravo »Slova« s navedbo cene - pod »Kolo« št. 1293.

DAMSKI PLAŠČ
nov, iz čiste belonake svilne, velikost št. 48, ugodno prodam. Podmilčakova 25, podprilije. (Bežigrad.)

ILEV
2x2 m, dvojne stene, folcan, prodam. Rakar, Šmartinska 21.

DAMSKO IN MOŠKO
kolo znanke Steyr in Adler, skoraj v novem stanju, in 2 motorni kolesi, najnovejši model, za izredno nizko ceno naprodam. Ogled pri Merkur, Puharjeva 6.

SREBRNINO
kovance in druge predmete ter dragocenosti kupujemo po najvišjih cenah. Takojlna gotovina. - Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka 12. k

VEČJO NJIVO
znatnejši blok, oddam v obdelavo; plačam s pridekom. - Ponudbe na upravo »Slova« pod »Polovica« št. 1288.

DIVJI KOSTANJ
za presadit, 5 m visoki, električni števci, dobro olajani, prodam. Šuštar, Dolenska 12.

»SINGER«
šivalni stroj, v izvrstnem stanju, prodam za 2400 lir. Adamič - Pred škofijo 19.

Na Doberdobju je daroval svoje mlado življenje dne 9. februarja 1944 naš dragi

GREGOR KREGAR

stud. chem.

Sv. maša zadušnica bo v petek, 18. februarja, ob 8 zj. v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, 17. febr. 1944.

Karol Anton in Marija oče in mati; inž. Karol Simon, Marija, inž. Aleš, Mihael, Karla, Janez, bratje in sestre.

Rodbine: Kregar, Treo, Regali, Mazovec, Zala

Po dolgi in mučni bolni uri je, Bogu vdan in previden s poslednjimi zakramenti, za vedno zapustil naš ljubi sin, brat, svak in stric, gospod

Vidmar Jože

posestnikov sin

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v četrtek, 17. febr. 1944, v Begunjah pri Cerklji na farno pokopališče. Begunje, dne 16. februarja 1944.

Zalujoči:

STARSI, BRATJE IN SESTRE ter ostalo sorodstvo

Največje veselje
bo mladim in starim
napravil lepi roman z 200 slikami

»IVANHOE«

Dobite ga v vseh knjigarnah, pa tudi v uredništvu »Slovenca«.

Umrla nam je predobra ljuba mama, babica in prababica, gospa

Terezija Medič-Kunstelj

vdova po učitelju

Pogreb nepozabnega pokojnice bo v četrtek 17. t. m. ob 4 pop. z Zal, kapela sv. Krištofa, k sv. Križu. — Maša zadušnica se bo darovala v petek 18. t. m. ob pol 8 zjutraj v župni cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, Kranj, Valjevo, Brus, dne 16. februarja 1944.

Zalujoče rodbine Medič, Triller

Zahvala

Vsem, ki so spremili našega dragega

Ludvika Puncuha

na njegovi zadnji poti, mu poklonili cvetje ter mu lajšali njegove poslednje trenutke, so najiskrenejše zahvalujemo. — Trdki »Obnova« smo dolžni izredno zahvalo.

Ljubljana, Logatec, Krka, Beograd, Reka, Varšava, dne 15. februarja 1944.

Zalujoči ostali

Za vedno nas je zapustil naš ljubljani mož, oče, stari oče, stric in tast, gospod

Franc Dolinšek

posestnik

K večnemu počitku ga bomo spremili v četrtek dne 17. t. m. ob 2 popoldne iz hiše žalosti, Jesihova pot št. 34, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Berlin, Sodražica, dne 15. februarja 1944.

Globoko zalujoči:

Ivana, žena; Jože, Frane, sinova; Franca por. Kriskov, Mici por. Miheve, Roza por. Grabelšek, Ivana por. Segar, hčerke - in ostalo sorodstvo.

Indijanci! Indijanci!

Koliko tajinstvenega, koliko zagonetnega in koliko neznanega je v tej besedi. — O njihovem življenju doma, o potovanjih, o lovu, o družini pa boste izvedeli mnogokaj v prihodnji SVET-ovi številki. — Knjiga bo krona letošnjega letnika in bo imela 450 strani ter nekaj sto izredno učinkovitih slik.

Naročite se na Svet! Za majhen denar dobivate mesečno po eno lepo poljudno znanstveno knjigo.

Zahvala

Vsem, ki ste izkazali čast, spoštovanje in ljubezen našemu blagopokojnemu soprogu, očetu tastu, staremu očetu, stricu in svaku

Suher Francu

izrekamo iskreno zahvalo. — Hvala predvsem onim, ki ste ga obiskali v njegovih poslednjih dneh, ga spremljali na njegovi zadnji poti, ter pokrili njegov grob s tolikim cvetjem. Zahvalujemo se najtopleje tudi vsem onim, ki so nam lajšali gorje v teh težkih urah ločitve in trpljenja.

Bog bodi vsem bogat plašnik!

Sv. maša zadušnica bo darovana dne 18. februarja, v petek, ob pol 8 v župni cerkvi sv. Cirila in Metoda.

V Ljubljani, dne 16. februarja 1944.

Zalujoči ostali

Misijonska družba sv. Vincencija Pavelskega v Ljubljani naznanja, da je prečistili gospod

Janez Pediček

misijonar

v 76. letu starosti, v 55. letu svetlega poklica in v 48. letu mašništva danes zvečer ob četih, previden s svetimi zakramenti, odšel k Bogu po večno plačilo.

Na mrliškem odru leži v mrlišnici Zavetišča sv. Jožeta, Vidovdanska cesta 9, do petka zjutraj, ko bo prenesen v cerkev presv. Srca Jezusovega, kjer bo ob pol 8 slovesen rekvijem. Nato bo truplo prepeljano na žale v kapelo sv. Janeza.

Pogreb bo v petek, 18. februarja, ob 2 popoldne z Zal k Sv. Križu. Duhovnim sobratom in vernikom ga priporočamo v pobožno molitev in blag spomin.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1944.

Za vedno nas je zapustil naš ljubljani mož, oče, stari oče, stric in tast, gospod

Franc Dolinšek

posestnik

K večnemu počitku ga bomo spremili v četrtek dne 17. t. m. ob 2 popoldne iz hiše žalosti, Jesihova pot št. 34, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Berlin, Sodražica, dne 15. februarja 1944.

Globoko zalujoči:

Ivana, žena; Jože, Frane, sinova; Franca por. Kriskov, Mici por. Miheve, Roza por. Grabelšek, Ivana por. Segar, hčerke - in ostalo sorodstvo.

NOV Svet se odpira

ROMAN NAPISAL JOHAN BOJER

13.

Lovrenc je šel dalje, čepico in suknjič si je dal v nahrbtnik, zdaj pa zdaj je obstal in se razgledoval. Vter je podil težke gmote oblakov po nebu, tako da so nad dolinami in hribi nastajale široke, poodeče se pokrajine oblakov. Minil je poslednje koče, dospel na kope, porasle s smrekami, zrl preko brezovih pobočij in slednjič je dospel na prostrano visoko planoto, kjer ga je obdalo sveže, lahno in hladno ozračje. Ko se obrne, zagleda zdaj na drugi strani doline valjujoči svet sivih in rjavomodrih gora, vreti se val za valom dalje in zmeraj dalje in tu in tam jih preseka belina zasneženega vrha. Privrkat v življenju je zares v visokem pogorju in to, kar vidi, je zares vredno pogleda.

A ta pokrajina je še nova in tuja in ni v nobeni zvezi s tem, kar valovi in kipi v njem samem. Dozdeva se, ko da bi bilo ostalo vse daleč tam v ozadiju, kar koli mu je bilo doslej pri srcu. Loviza, Bruset, prijatelji in ideje — izgnan v novo deželo, kjer je brez strehe in čisto sam. Zadržne zatočišče so bili starši, a pri njih ni mogel ostati, in se jim ni

mogel dovolj približati, za to je bilo pač že prepozno. Izgubljenih otroških let, kjer se moreš z vso dušo izročiti staršem, ni mogoče več dohiteti. Tisti prvi dan v kočevnici, ko se je bil ves prevzel po očetovi žaloigri in usodi ponudil, da bi mu pomagal, ni bila njegova žrtve tako sprejeta, kot je pričakoval. Majhen deček lahko spleza očetu na kolena, odrasel sin pa mora najti drugačno pot do njega, a to ni lahko. Zdal je bil pri starših, res je, pa niso imeli nobenega ključa zanj, ki bi mogel odsej z njim reševati uganke. Starši živijo v sončnem zahodu, kar drugega najbrž ni zanje nič več na svetu. Ali ni res tako? Kaj je bil torej obisk pri njih brez pomena?

O tem premišlja in proučarja spotoma. Vendarle danes ni isti, kot je bil zadnjič, ko je bil prišel semkaj. Videl je stvari, ki jih prej ni poznal. Mati, oče! To sta zdaj zanj dve novi besedi. Razmišlja o tem, ali mora mati jeseni pomagati očetu prenašati žitne snope, vidi jo, kako se njen hrbet sklanja pod težo, in najrajši bi ostal pri njeni in bi jima obema odvzel vsa bremena z ramen.

Cez dan leže karj potoka na tla in pije vodo, nato si sezuje nogavice in čevlje in pusti, da mu visijo noge v hladno, tekočo vodo. Kakšen olažen občutek! Nato pride na vrsto materino brašno, saj ni kar tako, da iš obložene kruhove rezine in piškote, ki ti jih je mati pripravila. Mati! Ta čudovita beseda! Slednjič je dobila svoj pomen tudi

zanj; tako je, kot bi zavnela v njem melodija, ki jo je bil nekoč pel, pa jo je kasneje pozabil. Mati! Se sanjalo se mu ni, da so na svetu ljudje, ki izžarevajo tak blažen blagoslov. Pa se ji ne more približati, ne more ostati pri njej. Kar je prepozno, je prepozno. In tu je palica, ki jo je dobil od očeta. Hvala ti za južno, mati!

Ta dva živita v sončnem zahodu, tega se pač ne da spremeniti, in vendar, tu sedi sin in proučarja, ali ni kje kaka možnost, da bi ju obvaroval tega, v kar se pogrezata. Prav lahko je presaditi ju na Bruset in prav lahko pomagati očetu pri delu — le da tega nočeta sprejeti! Nekaj zgolj notranjega in dragocenega je, kar bi ju rešilo, a kaj bi to bilo? Le malo počakaj, nemara bo tudi to še povsem dognal!

Da bi šel za duhovnika, je dejal oče. To je bilo slišati tako brezupno nemogoče. Ljubi oče, saj vendar ne moreš želeči, da naj bi šel tja in bi študiral bogoslovje? In že samo ob tej misli se mora na ves glas in veselo zasmejati.

Nato vetane, si obuje nogavice in čevlje in poroma spet dalje. Zvečer pripe v gorski hotel in sklene, da bo tu prenočil. Mnogo gostov je v hotelu, kjer začno tudi plesati in še Lovrenc se nekajkrat zavrti. Drugo jutro bi bil lahko v družbi šel dalje, a družbo imata tudi takrat, če sam hodi.

Neprestano je v mislih pri starših. »Ali si opazil, kako jih malenkosti raz-

veselijo? In kako pogledujeta drug drugega, ko da bi se šele včeraj poročila. Njih življenje ni zgrajeno na nezadovoljnosti. Njihovi ideali se niso šele po neki revoluciji pojavili. Oče in mati se ne izživljata v pričakovanju dobrin po »človeški družbi«. Resnično, ta dva eta si znala svoje življenje ponotranjiti. Tako mu je, ko da sluti za vsem tem novo melodijo, ki jo skuša s svojim sluhom ujeti.

»Ali bo umrla z njima vred? Ali pa je ne moreš le rešiti, ampak jo tudi zaigrati vsemu širnemu svetu? Če bi to znal, tedaj bi se jima zares približal. Tedaj bi jima lahko prinesel pomoč in tudi onadva bi ti lahko pomagala, če bi to le znal!«

Nekega večera stoji ob sončnem zahodu na gorskem grebenu in se ozira krog sebe. Cel svet samih barij, svetlih ribnikov, pobledelih gričev, sivih gora ga kot morje obdaja v valovitih obrisih na milje daleč, prav tja do plamečne večerne zarje. Tu ni nobene sape, nobenega žuborjenja potokov, a navzlic temu — zveni neki glas. Stoji in gleda to mogočno podobo, dokler povsem ne pozabi nase. »Čušte ljudje božji — na svetu je čudovitega, na svetu je oče in mati! Je lepota in je dobrota. Kar so etari pretrpeli, to naj mladi posvetijo. To je njih dediščina. S tem se bodo obogatili v novem svetu.«

Se zmeraj stoji in gleda. Slednjič se odpravi dalje, novemu dnevu naproti.

Letalska zaščita - nujnost časa

SCOVENEK

17. februarja 1944

7. ČETRTOVA STRAN

Eno izmed najbolj perečih vprašanj ki nas danes teže, je vsekakor zaščita pred zračnimi napadi. Na tej četrtkovni strani smo zbrali podatke o ureditvi protiletalske zaščite mesta Ljubljane. Dali smo tudi navodila, kakšna morajo biti zaklonišča, da morejo služiti svojo namenu in nekaj praktičnih nasvetov za ravnanje ob napadu. Majhna pozabljenost in razburjenost je tedaj lahko kriva velike nesreče in škode. Zato ne bo odveč, če si ta navodila shranimo, jih večkrat pogledamo in vse tako uredimo kot nam svetujejo.

Javna zaklonišča v Ljubljani

V zadnjih letih so v Ljubljani nastala mnoga zaklonišča proti letalskim napadom. Javnih zaklonišč ima Ljubljana 17. Najvarnejši sta dve, ki sta izkopani v grajski hrib: eno pri Mestnem domu in eno za magistratom. V prvem je prostora za 1000, v drugem pa za 500 oseb. Eno tako zaklonišče se gradi še v rovu, ki ga kopljejo v Šišenski hrib.

Največ javnih zaklonišč je zgrajenih v parkih. Zidana so iz betona v obliki čevljev. Na Valvazorjevem trgu sta dve cejni zaklonišči z 12 sobami, ki sprejmejo 336 ljudi. Na Taboru je eno zaklonišče, razdeljeno v 10 sob za 280 ljudi. Pri Tobačni tovarni je zaklonišče s 5 sobami za 140 ljudi. Zaklonišča na Kongresnem trgu imata po 7 sob, v katerih more 392 ljudi. Čevno zaklonišče pri Drami more sprejeti v svojih 8 sob 224 oseb, zaklonišče ob cesti na Rožnik pa v 5 sob 140 ljudi. Sodnijski park ima zaklonišče za 225 ljudi v 8 sobah, zaklonišče na Bregu pod Novim trgom pa 10 sob za 280 ljudi. Zaklonišče za Bežigradom pri kavarni Majcen obsega 4 sobe za 112 ljudi. Vsa čevna zaklonišča morejo torej sprejeti 2128 ljudi. Ta zaklonišča so namenjena le ljudem, ki jih zaloti alarm na cesti, kajti vsaka hiša mora imeti za svoje prebivalce lastno zaklonišče.

Pri teh čevnih zakloniščih bi se morali graditelji zasebnih zaklonišč učiti, kako je treba zavarovati vhode in odprtine pri zakloniščih. Pri letalskih napadih je največ žrtev zaradi zračnega pritiska. Pred njim se moramo zavarovati na ta način, da s pregradami in zavrtimi vrati v zaklonišče prostore omilimo pritisk zraka in njemu sledi vakuum. Bomba pri eksploziji požene zračne plasti na vse strani. Udarec zraka je v manjših razdaljah od eksplozije tako močan, da more odtrgati celo ud, ki ni zavarovan s kakšnim zaslonom. Zračni puh vrže človeka, ki ni v kritju, na tla ali pa ob kak predmet, na primer ob steno, in ga tako usmrti. Se nevarnejši od zračnega pritiska pa je vakuum. Po istem načelu kot se je najprej širil zračni pritisk od kraja eksplozije, širijo potem zrak v obratni smeri v brezračni prostor, ki je nastal okrog kraja, kjer se je bomba razpočila. Tudi zrak, ki ga človek vdihne v pljuča, vde-re s tem tokom in primari se, da pri tem pljuča raztrga. Večših zračni tok potezne del pljuč celo skozi usta s seboj. Posledica je seveda smrt. Pred temi strahotami nas obvarujejo zasloni, ki omilijo zračni pritisk skozi odprtine v zaklonišču.

Štiri velika javna zaklonišča so zgrajena v kletnih prostorih hotela Metropol, palače Bata, palače Trbovelske premogokopne družbe in Kresije. Prvo more sprejeti 1000 oseb, drugo 500, tretje 500 in četrto 400. Zaklonišče v hotelu Slon, ki je imelo prostora za 420 oseb, je sedaj preurejeno v postajo za prvo pomoč.

V vseh javnih zakloniščih je tako prostora za skoraj 7000 Ljubljancev, to je sedem odstotkov ljubljanskega prebivalstva. Več ljudi pa prav gotovo ob alarmu ni na cesti.

Zasebna zaklonišča

Lastniki poslopij so dolžni urediti v svojih hišah zaklonišča za njihove stanovalce in obiskovalce. Hiše, ki imajo poslovne prostore, morajo imeti v zakloniščih dovolj prostora tudi za uslužben-ce in stranke, ki se ob alarmu v prostorih mude. Zaklonišča morajo biti dovolj trdna da varujejo pred zračnim pritiskom. Stropi morajo vzdržati težo stavbe za primer, če bi se sesula. Vsak kvadratni meter stropa mora vzdržati 3000 kg pritiska. Tako odpornost je mogoče doseči z dodatnimi lesenimi oporniki. Le pri modernih železobetonskih stavbah, kjer so stropi kletnih prostorov že zidani v skladu s predpisi o zaščiti pred zračnimi napadi, jih ni treba podpirati. Tudi se skeletne stavbe ne sesujejo na tla z vso težo, kajti železobetonsko ogrodje navadno obstoji. Zato pri teh stavbah ne bo prišlo do tako hudega pritiska na stropne zaklonišča.

Nekateri lastniki starih hiš z obokanimi kletmi so potolažili stranke, ki so zahtevale, naj se stropi zaklonišča podpro s tramovi, češ da so oboki dovolj trdni. Vendar temu ni tako. Opela pri teh obokih je navadno že precej preperela in je velika nevarnost, da bi se ob tresljajih vse sesulo.

Direktnih odprtin zaklonišče ne sme imeti. Vhodi naj bodo zavarovani s steno, ki je zidana pred nje in ki zdrži naval zraka. Okna morajo biti zaslonjena z debelimi betonskimi kvadri, ki morajo biti dovolj veliki, da jih zračni pritisk ne pahne skozi odprtino v zaklonišče. Zasloni iz desk nikakor ne zadostajo!

Nič ne pomaga ljudem v zaklonišču, če je strop vzdrl težo ruševin in če jih ništa pokončala zračni pritisk ter njemu sledi vakuum, če bi se po napadu v varnem zaklonišču zadušili pod ruševinami. Treba je poskrbeti za izhod. Kjer so hiše zidane strnjeno, si je mogoče pomnožiti število izhodov na ta način, da se stene med kletnimi prostori posameznih stavb prebijajo. V vseh bloku bo prav gotovo ostal prost in iz-

hod iz kletnih prostorov, skozi katerega bodo mogli na svetlo prebivalci vseh tistih stavb. Pametno je tudi graditi iz zaklonišča rov, ki pelje na vrt. Rov mora biti dovolj dolg, da izhoda ne morejo zasuti ruševine poslopja.

Težje je urediti zaklonišča v stavbah, ki niso podkletene, kot na primer v starem mestu, Rožni dolini in na Viču. Tukaj je treba nameniti za zaklonišče kak prostor v pritličju. Da bi stene zdržale pritisk zraka, jih je treba okrepiti s še eno steno ali pa vsaj z lesenim opažem. Zazidati ali zasloniti je treba vse vhode in podpreti strop. Dostoj v okolici mestnega središča oblasti ni zahtevala graditve zaklonišča. Ker pa tem mestnim delom tudi preči nevarnost, je treba po novih predpisih tudi tukaj poskrbeti za zavarovanje prebivalcev.

Bazeni z vodo za gašenje

Vodovod je eden izmed prvih ciljev, ki jih hoče uničiti sovražnik pri letalskem napadu. S tem, da odvzame prebivalstvu vodo, jih je pač najhujše prizadel. Tudi gašenje požarov je s tem močno zavrtlo. Da bi zagotovili za ta primer požarni brambi nekaj vode, so zgradili na petih krajih Ljubljane velike bazene za 150 do 250 kubičnih metrov vode. En bazen je pri kolodvoru, drugi pri Tobačni tovarni, tretji na Valvazorjevem trgu, četrty pri Majcen za Bežigradom in peti v Črtomirovi ulici za carinarstvo.

Zdravstvena pomoč

Ze letalski alarm sam ima za posledico razne nevarnosti. Tako pade kdo v nezavest od strahu, drugi se poškoduje, ko beži v zaklonišče. Znani so celo primeri možganske kapi. Prva je na mestu zdravstvena pomočnica hišne protiletalske zaščite, ki se je na osemurnem tečaju seznanila z osnovnimi predpisi za prvo pomoč. Dostoj je bilo teh tečajev šest. Vsakega se je udeležilo nad sto udeležencev. Tečaj vodi šef zdravstvene protiletalske zaščite, mestni fizik dr. Rus sam. Gospodične in gospe, ki se tečajeve udeležujejo, so se za službo zdravstvenih pomočnic same javile. So torej osebe, ki imajo dovolj dobre volje pomagati bližnjemu. Vendar se je pri tečajih pokazalo, da bi marsikatera, sicer v dobri volji povzročila s svojim ravnanjem pri prvi pomoči prav naprotno, kar bi želela. Pri tečaju pa se v nekaj zanimivih urah seznanijo z osnovnimi predpisi prve pomoči, ki jih bodo obvarovali pred takimi napakami.

Postaje za prvo pomoč

Za težko poškodovane bodo pri letalskih napadih poskrbele zdravstvene postaje za prvo pomoč. Teh postaj imamo v Ljubljani 11 in sicer: v Mestnem domu, pri Vovku na Resljevi cesti, v hotelu Slon, v Marijanišču, v zavetišču v Mostah, Baragovem semenišču, Zavetišču za Šiško, ki je imelo doslej svoj prostor pri železniški ambulanti, se bo preselilo v novi rov v Šišenskem hribu. Osmo zavetišče je v Krekovi šoli, devalo v mladinskem zavetišču na Viču, deseto v šolski polikliniki na Aškerčevi cesti, enajsto za dolenski okraj pa v gostilni Usenik.

Vsaki postaji je dodeljenih 6 do 10 zdravnikov. Ob alarmu morata priti na mesto dva zdravnika, v primeru napada pa seveda vsi. Njim v pomoč so izvežbani samarjani in samarjanki. Med njimi je zlasti veliko mestnih uslužbencev. V novembru in decembru so imeli samarjanski tečaj vsi uslužbeni mestnega fizikata. Vsaka od teh postaj ima 20 do 50 postelj in ordinacijsko sobo, opremljeno z zdravili, sanitetnim materialom, instrumentarijem, ležalnimi stoli in nosili. Manj poškodovane bodo oskrbeli kar na teh postajah, težje ranjene bo sanitetna služba od tu odpravila v bolnišnico. Postaje pri Slonu, pri Vovku na Resljevi cesti in v Krekovi gospodinski šoli so urejene kot nekakšne zasilne bolnišnice in bodo mogli poškodovanci v njih ostati tudi delj časa. Tu bo mogoče izvršiti tudi lažje operacije.

Okraj, ki bi bil posebno hudo prizadet, da bi tamkajšnja reševalna postaja ne zmogla vsega dela, bo poklical centralno zdravstveno zaščito v rovu za Mestnim domom. Tam bo namreč rezervna skupina iz štirih zdravnikov in 20 zdravniških pomočnikov. Centrala bo napolnila tudi zdravstveno osebo iz nepoškodovanega dela mesta v hujše prizadete okraje.

Zaščita pred ognjem

Nič manjšo nesrečo kot rušilne bombe ne povzroče zažigalne bombe in zažigalni lističi. Za omejevanje požarov bo skrbela v Ljubljani četa poklicnih gasilcev, ki šteje 70 mož. V pomoč jim bo 80 članov prostovoljnih gasilcev. Vsi ti se bodo razdelili na pet oddelkov, od katerih bo vsak imel eno avtomobilsko motorno brizgalno. Nadalje ima Ljubljana 15 motornih črpalk za vodo, 4 ročne črpalke, 5 pomožnih voz in druge potrebščine. Ze sedaj se ob alarmih poklicni gasilci razdele v tri oddelke. Eden gre v mestno vrtinarijo, eden na Žale, en oddetek pa ostane doma v rovu za Mestnim domom. Tako se ni bati, da bi vso našo požarno brambo naenkrat zadela nesreča. Prostovoljni gasilci se tudi ob alarmih takoj zberejo v svojih domovih.

Stanovalci sami morajo skrbeti, da jim bolj zmanjšajo nevarnost požarov. Na podstrešjih ne sme biti gorljivih predmetov, lesene pode je treba posuti s 3 cm debelo plastjo peska, tramove pa impregnirati z negorljivo snovjo. Na podstrešjih kakor tudi na stopniščih in v stanovanjih morajo biti pripravljeni zavoji peska, ki se vsuje na manjšo zažigalno bombo ali fosforni listič. Z vodo se sme gasiti samo predmete, na katere se je ogenj razširil.

Zbirališča za tiste, ki bodo ostali brez strehe

V kratkem bo mestni urad za zaščito pred zračnimi napadi objavil seznam zbirališč, v katerih se bodo zbirali po napadu tisti, ki jim je napad uničil stanovanje. V teh zbirališčih bodo brezdomci izvedeli, kje bodo dobili prenočišča in kje prehrano. Tudi tisti, ki se bodo zatekli k prijateljem, naj se v zbirališču zglase, kajti tukaj se bo vodil seznam vseh oškodovancev. V vsakem policijskem okraju bo po dvojce ali troje takih zbirališč.

Reševanje in obnova

Mestni gradbeni urad ima nalogo, da začne takoj po napadu odstranjevati ruševine, zlasti pa izkopavati dohode do zaklonišč, ki jih je zasulo. Postaja za reševalna in obnovitvena dela ima Ljubljana pet. Sedež te službe je na Ambroževem trgu št. 7. Druga postaja je v središču mestnega nadzorstva v Bohančovi ulici na Viču, tretja v Tržni ulici — Šiška, četrta v Mostah — Mokronška ulica, pet v gostilni Usenik na Dolenski cesti. Na teh postajah bo 19 inženirjev, 18 tehnikov, 14 gradbenih delavcev in 165 delavcev. Poleg teh bodo takoj začeli s popravili tudi nameščeni vodovoda, plinarne, elektrarne in cestne železnice.

Vodstvo protiletalske zaščite

Vsa reševalna dela bo v primeru napada vodila policija. V ta namen je Ljubljana razdeljena v devet okrajev, po katerih bo razdeljeno vse moštvo ljubljanske policije. Reševalna dela v središču mesta bo vodila policija iz glavnega poslopja v Šubičevi ulici. Reševalna dela za kolodvorski okraj se bodo vodila iz straznice na vogalu Masarykove in Dunajske. Za vodnatski okraj je straznica na Zaloški cesti pri prelazu, za poljanski okraj nasproti klavnice, za dolenski na voglu Dolenske in Orlove ulice. Trnovski okraj ima svojo straznico na Bregu, viški pri ljudski šoli ob Tržski cesti, v Šiški je straznica v poslopju bivše mitnice, prav tako na Ciril-Metodovi cesti za Bežigrad. V kratkem bo v veži vsake hiše pritrjen letak, na katerem bodo stanovalci brali, h kateri straznici naj se zatečejo v primeru potrebe, kajti tudi sanitetno službo in gasilska dela bo vodila policija.

Ukrepi za letalsko zaščito se vsak dan izpopolnjujejo. Vendar more največ škode odvrniti modra samopomoč. Mnogo pametneje je sedaj nekaj žrtvovati za tramove, s katerimi se podpro stropi zaklonišč, in pa za dovolj krepke zaslane pri oknih, kot pa potem jadtikovati. Bolje je biti sedaj pesimist, da ne bo potem razočaranja.

Zažigalne bombe in kako jih gasimo

Kako preprečimo požare, povzročene z zažigalnimi bombami

Tri vrste zažigalnih bomb uporabljajo angloameriški letalci pri terorističnih napadih. Mečejo tako imenovane paličaste zažigalne bombe, fosforne bombe in fosforne ročke. Navajamo opise in učinke bomb ter navodila za gašenje požarov, ki jih te bombe povzročajo.

Paličasta zažigalna bomba tehta okrog 1,7 kg. Njeno ohišje je iz elektrona (lahka kovina, ki gori), napolnjena pa je z termitom: mešanico, ki pri gorenju razvija silno vročino 2000 do 3000°C. Take 1,7 kg težke, paličaste zažigalne bombe prebijejo vedno streho in podstrešje in najmanj še eno nadstropje; pri slabo grajenih stavbah večših tudi dve nadstropji. Paličasta zažigalna bomba zgoreva s silno vročino in gori z bleščeto belo svetlobo pri tem se razvija gost dim. Bomba gori dalj časa in pri gašenju ognja, ki ga je zanetila, mora gasilec imeti plinsko masko ali pa kak drug aparat, ki mu omogoča dihanje. Poleg tega pa potrebuje še zaščitne naočnike. Taki goreči bombi se približujemo tako, da izkoriščamo kritja. Gasiti jo začnemo najprej s suhim peskom, mečemo nanjo vrečice s peskom ali pa pesek z lopato. Z vodnim curkom jo najprej ne smemo gasiti, ker se sicer lahko ostanki bombe razlete in še bolj razpršijo ogenj. Pač pa lahko gasimo z razpršeno vodo. Kakor hitro se iz bombe začneja tvoriti pogaja, se ji lahko približamo in jo temeljito zasujemo s peskom. Okrog in krog nje pa gasimo še naprej z razpršenim vodnim curkom. Tako udušeno bombo lahko naložimo v kakršno koli pločevinasto posodo, ki ima na dnu pesek. Ni pa priporočljiva emajlirana posoda. Pravkar padlo paličasto zažigalno bombo lahko brez skrbi vrzemo še skozi okno ali skozi lino na podstrešje. Da je bomba pravkar padla, ugotovimo po tem, če iz njenih luknjic v sredini še uhajajo plini iz pravkar vžganega zažigalnika. Zažigalna bomba paličaste oblike namreč ne eksplodira, ampak se le mogočno razgori.

Fosforna zažigalna bomba je težka 14 kg. Je temnordeče pobaryana in ima dva bela pasova. Napolnjena je

z gosto tekočino: s bencolom, katere-mu sta dodana umetna smola in fosfor. Ta bomba prebije podstrešje in dve do tri nadstropji. Najprej razvija velik dim in povzroči visoke plamene, ne pa posebne vročine. Gasilec mora imeti plinsko masko in zaščitne naočnike. Ko se ji blizamo, je najbolje, če prihajamo sklonjeni ali čepi. Izkoristimo vedno vsako kritje, zid, ali podobno. Gasimo ogenj, ki ga je ta bomba povzročila, s peskom ali zemljo in tudi z razpršenim vodnim curkom. Luže z gorljivo tekočino na tleh in oskopljena tla pokrijemo s peskom ali zemljo. Oskropljene stene je treba zmčiti tudi daleč naokrog. Pri tem moramo postopati tako, da škropimo od spodaj navzgor in od spredaj nazaj. Gosta gorljiva tekočina gori le, če ni njen vrhni sloj zmčen. Upoštevati pa moramo, da zagori zopet, če se voda na njej posuši. Zato je treba ugašeno lepljivo snov na stenah previdno spraskati, sicer se čez nekaj časa sama zopet vname. Prav tako je treba paziti na špranje v tleh, ki so bile morda po naključju zalite s tako snovjo, isto velja za špranje med opekami na podstrešju. Spraskano gorljivo snov in ostanke ugašenih fosfornih bomb je treba odnesti iz stanovanja v posodo, ki niso emajlirane in ki imajo na dnu sloj peska. Dokler traja napad, je treba te ostanke močiti. Ko je nevarnost minila, pa je najboljšje, če jih sežemo, nikakor pa ne smemo ostanke fosfornih bomb nesežgane zakopati, ker bi se utegnili še vedno vneti sami od sebe, pri čemer bi pa lahko bila ogrožena deca, ki bi se igrala na vrtu.

Fosforne ročke se največkrat prebijejo le skozi streho na podstrešje. Pločevinaste škatle se ob udarcu na tla razpočijo in gorljiva snov se razbrizgne daleč naokrog, tako da začne goreti na podstrešju na mnogih krajih. Gasimo tako bombo in dušimo ogenj, ki ga je zanetila, na isti način, kakor fosforno bombo.

V splošnem velja, da je treba požarna mesta, na katerih fosforna masa ne gori ali je že zgorela, gasiti s polnim curkom od spodaj navzgor in od spredaj proti ozadju.

Rautekov prijem

Naučimo se prenašati ranjence in onemogle

Kako nudimo prvo pomoč ranjenecem, bolnikom in onemoglim, se vadijo pomočnice za hišno prvo pomoč na posebnih tečajih. Pred prvo pomočjo pa pride v poštev že dviganje ponesrečenca in njegovo prenašanje. Tu bi pa moral znati vsak pravilno zagrabiti! Prenašanje na nosilnicah in z drugimi zasnimi pripomočki je dokaj preprosto. Če nimamo nosilnic, položimo lahko ranjenca tudi na odejo ali ruho. Vogale zvezemo z vozi skupaj in skozi tako nastale zanke nanesimo drog, ki ga dva neseta na ramenih. Dalje lahko vrzemo odejo čez dva vzporedna drogova in tako napravimo zaslanca nosila. Ko tako prenašamo ranjenca, moramo le še paziti, da prvi in drugi prenašalec ne hodita v koraku, ampak izmenoma, ker na ta način manj pretresata ranjenca.

Prenašanje obolenih ali ranjenih ne zahteva same moči, ampak tudi poznanja človeškega telesa. Znati moramo posebne prijeme in kar je najvažnejše, znati si moramo pomagati, kadar ni ne nosilnic ne nobenih drugih pripomočkov.

Kadar nosilnih pripomočkov nimamo, nam ne ostane drugega, kakor da ranjenca prenašamo na rokah. Dvojica lahko ponesrečenca, ki je pri zavesti, prenaša tako, da naredi s prekrizanimi rokami stolec, na katerega ranjenec sede ter se prime obeh okrog vratu, lahko oba ranjenca odneseta.

Težava se čle začne, ko je treba prenašati onemoglega ali celo omedlelega ranjenca. Tedaj je njegovo telo prava kladja. In kdor je že kdaj imel opravka z omedlelim in na tleh ležečim bolnikom, ta bo vedel povedati, kako težko ga je bilo spraviti na noge.

Ker je v sedanjih časih po letalskih napadih samopomoč in medsebojna pomoč eno prvih načel, je dunjski učitelj džiu-džica Rautek iztuhl poseben prijem, ki res zelo olajšuje dviganje omedlelega. Pp učitelju se ta prijem imenuje Rautekov prijem. Vsa njegova skrivnost je v tem, da spretno izrablja človeško telo, tako da mu ne nagaja pri dviganju. Slike same dovolj dobro kažejo, kako je treba začeti. Ranjenca, ki leži na hrbtu, je treba dvigniti najprej glavo z obema rokama (1), nato ga je treba dvigniti, pri čemer si pomagamo s koleno, tako da omedleli obedi na tleh (2). V tej drži je ranjenca treba nekako prekrizati roke na prsih in jih nato, kakor kaže slika 3, zložene poprijeti pod obema ranjenčevima pazduhami. Ppalca reševalca morata biti v tem primeru ob prstih njegovih rok. Ko reševalec tako čepi stoji za ranjenecem, ga lahko začne dvigati (4). Posadi ga lahko na stol. Lahko pa mu priskoči na pomoč pomagalec, ki prime prekrizane ranjenčeve noge pod roko (5), nakar lahko oba ranjenca odneseta.

